

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2017

Τεύχος: 295

Το περιοδικό του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Η σημειολογία της πλαζ στη μεγάλη οθόνη
Όταν το κελί ορίζει το κάδρο
Το σκανδιναβικό σινεμά – και η λογοτεχνία – στον 21ο αιώνα
Preview: 58ο ΦΚΘ (2 - 12 Νοεμβρίου 2017)
Ψυχαναλύοντας το καλοκαιρινό blockbuster

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΕΙΣΗΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Fischer
PILSENER BEER

IT'S ABOUT TASTE

www.fischerbeer.gr

Απολαύστε υπεύθυνα

«All that Jazz»: Take Off With Us

του Ορέστη Ανδρεαδάκη

Υπάρχει μια εκπληκτική χορευτική σκηνή στο «All that jazz» του Μπομπ Φόσι (το Take Off With Us) η οποία σηματοδοτεί ολόκληρη την φαντασμαγορική απελπισία αυτής της ταινίας ξηλώνοντας τα ψεύτικα ενδύματα του μιούζικαλ και φτιάχνοντας με τα υπολείμματά τους μια αλλόκοτα ηδονιστική πράξη ζωής. Η αντίστοιχη ηδονιστική πράξη θανάτου καιροφυλακτεί στο τέλος της ταινίας.

Μέσα σε αυτή την σκηνή (υποτίθεται μέρος μιας παράστασης που ανεβάζει ο κεντρικός ήρωας και την παρουσιάζει στους παραγωγούς του) ο Φόσι τοποθέτησε όλες τις μικρές χορευτικές και θεματικές βόμβες που τον έκαναν διάσημο και οι οποίες κονιορτοποιούν το καθωσπρέπει παραδοσιακό μιούζικαλ της δεκαετίας του '50 εισάγοντας μια επώδυνη ένταση σε κάθε κίνηση.

Take off with us, λένε οι χορευτές αυτής της σκηνής οι οποίοι, ως μέλη της αεροπορικής εταιρείας air-optica χωρίζονται σε τρία ερωτικά ζεύγη (ένα στρέιτ, ένα γκέι ανδρικό και ένα λεσβιακό) και προσκαλούν τους θεατές σε ένα τολμηρό ταξίδι υποσχόμενοι να τους πάνε παντού χωρίς να φτάσουν πουθενά- «we can take you anywhere but get you nowhere».

Κάπως έτσι όμως είναι και ολόκληρο το «All that jazz»: ένα εξόχως συναρπαστικό ταξίδι προς το αδιέξοδο, το οποίο έχει σχεδιαστεί πάνω στον χάρτη του κυνισμού για να δώσει στους ταξιδιώτες την πιο ρομαντική αυταπάτη που θα μπορούσαν ποτέ να ελπίσουν.

Έτσι, η φελινική αυτή αυτοβιογραφία που έλκει την καταγωγή της από το «8 1/2», αναδεικνύεται τελικά σε μια οριακή και σωματοποιημένη ελπίδα, κάπου ανάμεσα στο σκοτεινό μέλλον και το ιδανικό παρελθόν.

Ως ιδανικό παρελθόν έβλεπε εξάλλου και ο ίδιος ο Μπομπ Φόσι τη ζωή του γύρω στο 1977 που άρχισε να ετοιμάζει το «All that jazz»- ένα παρελθόν που πήγαινε παντού χωρίς να φτάνει πουθενά.

Τρία χρόνια νωρίτερα, στο απόγειο της δόξας του, είχε πάθει ένα πολύ σοβαρό έμφραγμα που παραλίγο να τον οδηγήσει στον θάνατο. Συμπλήρωνε ήδη πάνω από είκοσι χρόνια καριέρας στο Μπροντγουέι, τα μιούζικαλ που ανέβαζε -υπογράφοντας και την χορογραφία και την σκηνοθεσία- γινόταν τεράστιες επιτυχίες, τα χορευτικά του νούμερα άλλαζαν ριζικά την όψη του είδους εισάγοντας νέους τρόπους έκφρασης που έμελλε να αντιγραφούν αμέτρητες φορές, ενώ με την είσοδό του στον κινηματογράφο το 1969, και αφού είχε κλείσει τα 42 του χρόνια, άλλαξε και τον τρόπο παρουσίασης του μιούζικαλ στην μεγάλη οθόνη.

Η πρώτη του ταινία «Sweet Charity» προτάθηκε για τρία Όσκαρ, ενώ το «Καμπαρέ» (1972) κέρδισε οκτώ χρυσά αγαλματάκια, ανάμεσά τους

κι αυτό της καλύτερης σκηνοθεσίας. Το 1972 αναδείχθηκε επίσης ο πρώτος, και μέχρι στιγμής ο μόνος, σκηνοθέτης που κέρδισε, μέσα στον ίδιο χρόνο, Όσκαρ, Τόνι (για το μιούζικαλ «Pippin») και Έμμι (για το τηλεοπτικό «Liza with Z»).

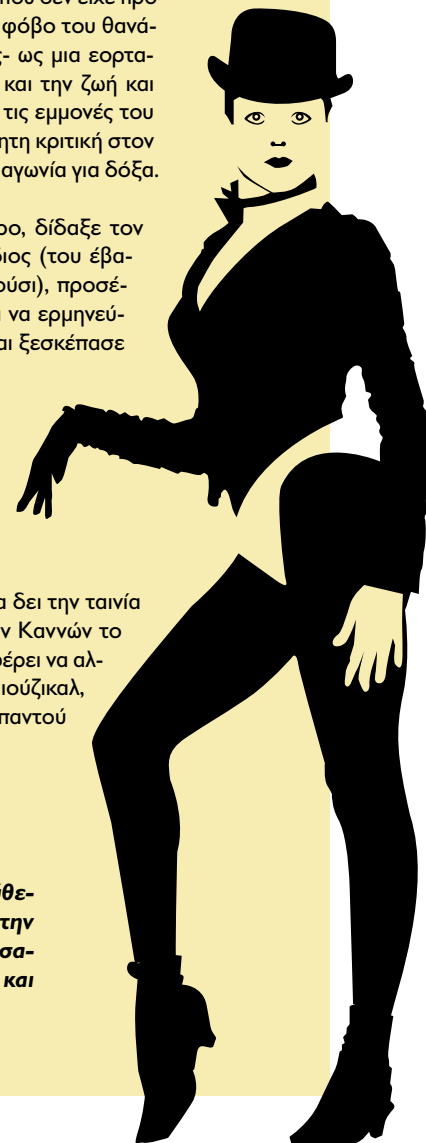
Το 1974 όμως, όταν μόνταρε το «Λένι ο βρωμόστομος» με τον Ντάστιν Χόφμαν- το οποίο τελικά προτάθηκε για έξι Όσκαρ- και ταυτόχρονα ανέβαζε στο θέατρο το μιούζικαλ «Σικάγο», έπαθε το έμφραγμα και έκανε μια πολύ επικίνδυνη εγχείρηση.

Και τότε, με μια αυτοσαρκαστική κίνηση που δεν είχε προηγουμένως, αποφάσισε να αφηγηθεί τον φόβο του θανάτου περιγράφοντάς τον ως φόβο ζωής- ως μια εορταστική διαδικασία που χλευάζει εξίσου και την ζωή και τον θάνατο. Συμπεριέλαβε επίσης όλες τις εμμονές του για τον έρωτα και αφήθηκε σε μια ανελέητη κριτική στον κόσμο του θεάματος και στην εφήμερη αγωνία για δόξα.

Τοποθέτησε τον εαυτό του στο κέντρο, δίδαξε τον Ρόι Σάιντερ να παίζει σαν να ήταν ο ίδιος (του έβαλε μέχρι και το χαρακτηριστικό του μούσι), προσέλαβε την ερωμένη του Αν Ρέινινγκ για να ερμηνεύσει την ερωμένη του κεντρικού ήρωα και ξεσκέπασε όλες τις λεπτομέρειες της ζωής του.

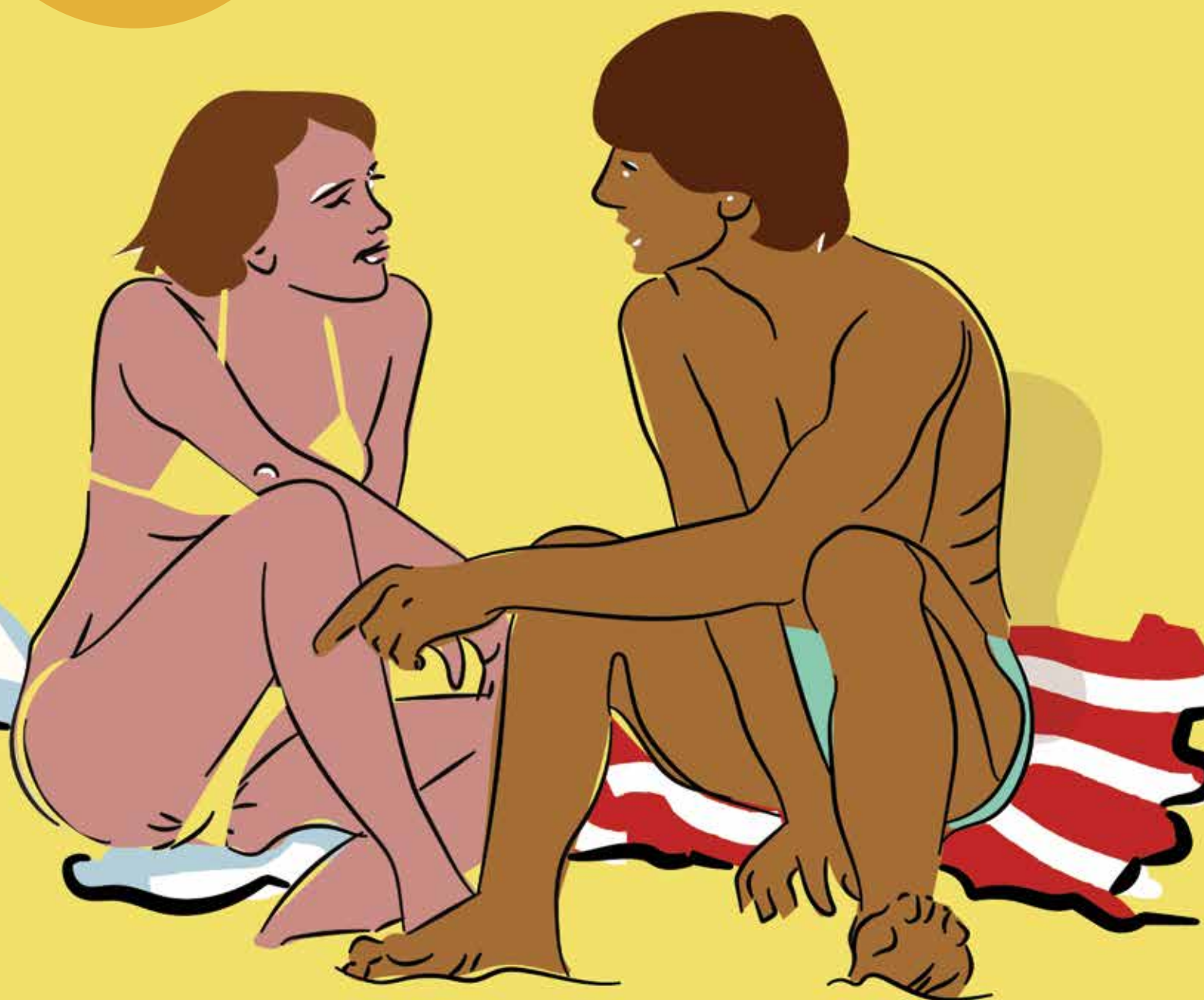
Το αποτέλεσμα τον δικαιώσε. Κατ' αρχάς οκτώ χρόνια αργότερα πέθανε περίπου όπως και στην ταινία: παθαίνοντας έμφραγμα λίγες ώρες πριν από την πρεμιέρα του μιούζικαλ «Sweet Charity» που ανέβαζε στην Ουάσινγκτον. Είχε προλάβει ωστόσο να δει την ταινία του να κερδίζει τον Χρυσό Φοίνικα των Καννών το 1979 και τέσσερα Όσκαρ και είχε καταφέρει να αλλάξει μια για πάντα τους κανόνες του μιούζικαλ, επιβεβαιώνοντας ότι μπορούσε να πάει παντού ακόμη κι αν δεν έφτανε πουθενά.

Το All that Jazz θα προβληθεί με ελεύθερη είσοδο την Δευτέρα 10 Ιουλίου, στην Πρώτη Προβλήτα του λιμανιού Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με τον Ο.Λ.Θ. και παρέα με την Heineken Light.

Η επικράτεια της ψιλής άμμου είναι το ουδέτερο έδαφος για την πράξη της ερωτικής διαπραγμάτευσης και της τέχνης της αποπλάνησης.

Η Πωλίν στην πλαζ του Ερίκ Ρομέρ

Η σημειολογία της πλαζ στη μεγάλη οθόνη

της Γκέλυς Μαδεμλή

του Φρέντ Τάινεμαν

«**Η** γραμμή αποτελείται από έναν άπειρο αριθμό σημείων: το επίπεδο, από έναν άπειρο αριθμό γραμμών»: Έτσι ξεκινά ο Μπόρχες να μιλά για το «Βιβλίο από άμμο» στο ομότιτλο διήγημά του, περιγράφοντας ένα γραπτό χωρίς αρχή και τέλος, το οποίο όμως αριθμεί στις σελίδες του το άπειρο των συμπαντικών επιλογών. Η ιστορία του κινηματογράφου είναι γραμμένη σ' ένα τέτοιο βιβλίο, που μαρτυρά πως η τέχνη του σινεμά δεν είναι φτιαγμένη από το υλικό των ονείρων, αλλά από τις πρώτες ύλες του θαλασσινού τοπίου – τις ιστορίες που ρέουν αναρίθμητες σαν κόκκοι της άμμου, τη γραμμή του ορίζοντα που ζυγίζει τις φηγούρες στο κάδρο, το νερό που διαθλά κι αντανακλά γνώριμα μοτίβα, τα σύμβολα-άγκυρες που μας δένουν με την πραγματικότητα. Η θεωρία του κινηματογράφου μάς βοηθά να «διαβάσουμε» αυτό το βιβλίο, εστιάζοντας την προσοχή μας στις πιο σημαντικές θαλασσογραφίες του σινεμά που καταφέρνουν να συμπυκνώσουν την απροσμέτρητη, συχνά ανείπωτη εμπειρία τού να βλέπεις μια ταινία – μ' άλλα λόγια, του να βυθίζεσαι σε βαθιά νερά με κομμένη την ανάσα, μέχρι να επιπλεύσεις τελικά στο άπειρο των αναφορών.

Ανεξαρτήτως γεωγραφικών συντεταγμένων, οι φωτογενείς κινηματογραφημένες πλαζ αξιοποιούνται από τους σκηνοθέτες τους ως κατεξοχήν τόποι επιθυμίας, τόποι απογυμνωμένοι από φυσικά στοιχεία, αλλά έτοιμοι να υποδεχτούν γυμνά σώματα. Στις ταινίες του Ερίκ Ρομέρ («Η πράσινη ακτίδα», «Ιστορίες του καλοκαιριού», «Η Πωλίν στην πλαζ») η επικράτεια της ψιλής άμμου είναι το ουδέτερο έδαφος για την πράξη της ερωτικής διαπραγμάτευσης και της τέχνης της αποπλάνησης. Μάλιστα, η Πωλίν, ακριβώς επειδή ήταν ένας ρόλος που προοριζόταν για την Μπριζίτ Μπαρντό, είναι μακρινή συγγενής του αρχαιολογικού θηλυκού του «Και ο θεός έπλασε τη γυναίκα», στη σκηνή που ο Ροζέ Βαντίμ με τη σειρά του έπλασε κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν του «Όσο υπάρχουν άνθρωποι». Η πρώτη σεξουαλικά χειραφετημένη Αφροδίτη του γαλλικού σινεμά (όπως ονόμασε η Σιμόν ντε Μποβουάρ την Μπαρντό) αναδύθηκε από τα ίδια κύματα που ξέβρασαν το φιλί του Μπαρτ Λάνκαστερ και της Ντέμπορα Κερ, σ' έναν ύμνο

για τη ζωή στη σκιά του πολέμου. Απ' την άλλη πλευρά, στο πρώτο δείγμα της «ημερολογιακής», αυτοαναφορικής γραφής του Νάνι Μορέτι («Είμαι ένας αυτεξούσιος») ο τραυματισμένος ανδρισμός ενός ηθοποιού της πειραματικής σκηνής γνωρίζει μια –κυριολεκτικά και μεταφορικά– αποκαλυπτική στροφή μετά από μια επίσκεψη σε μια κοσμική πλαζ, κατά την οποία το θέατρο της σκληρότητας (κατά Αρτώ) δίνει τη θέση του στη σκληρότητα της αδιαφορίας ενός κοινού χορτασμένου από τις ηδονές του καλοκαιριού – άραγε πώς νιώθει ένας άνδρας που έχει συνηθίσει στα βλέμματα των ξένων όταν το λιπόσαρκο σώμα του είναι πίσω από τον φακό, μακριά απ' τα σφριγηλά δέρματα; Στο διάσημο «Αγαπημένο μου ημερολόγιο», ο Μορέτι αναζητά πια μια άλλη παραλία, αυτή της Όστιας και το λυκόφως των κινηματογραφικών ειδώλων του, δηλαδή τον τόπο όπου δολοφονήθηκε ο Πιερ Πάολο Παζολίνι από έναν επίδοξο εραστή του. Η μυθολογία αυτού του εγκλήματος ανακυκλώνεται υπόγεια και με μια διάθεση ηδονοβλεψίας του φόβου σε ταινίες σαν τον βραβευμένο στις Κάννες «Άγνωστο της λίμνης» του Αλέν Γκιροντί, αλλά εξορκίζεται με πάθος με ταινίες σαν το βραβευμένο με Όσκαρ «Moonlight», όπου ένα νεαρό μαύρο αγόρι συνειδητοποιεί και χτίζει τη σεξουαλική του ταυτότητα πάνω στην άμμο, κι ίσως εξαιτίας της: το ρευστό, θερμό περιβάλλον της άμμου δεν προσφέρεται απλώς για ένα στεγνό ψωνιστήρι, αλλά για να γίνει καλούπι για τις πιο δύσπλαστες ταυτότητες.

Η τελευταία σκηνή του «Θανάτου στη Βενετία» του Λουκίνο Βισκόντι φανερώνει με τον πιο εύληπτο τρόπο τη σχέση επιθυμίας και κινηματογραφικής θέσης, μέσα από ένα αναλυτικό μοντάζ μιας σκηνής που εκτυλίσσεται στην κοσμοπολίτικη πλαζ του Λίντο. Καθλωμένος στη σεξ λονγκ του, ο Ντερκ Μπόγκαρντ, που υποδύεται έναν συνθέτη που έχει εκτεθεί ανεπανόρθωτα σε μια επιδημία χολέρας προκειμένου να περάσει μερικές στιγμές ακόμη χαζεύοντας τον νέο που έχει ερωτευτεί, παρακολουθεί τον ερωτιδέα του να βυθίζεται στη θάλασσα στο φως του δειλινού, ημίγυμνο και σε μια στάση που θυμίζει τον Δαβίδ του Μικελάντζελο. Ανήμπορος να σηκωθεί και να διαπεράσει τον αόρατο τοίχο ανάμεσα στην πραγματικό-

τητα και στην προβολή της επιθυμίας του, προτιμά τη θέση του θεατή για τις τελευταίες στιγμές της ζωής του, καθώς αργολιώνει μέσα στη βαριά του φορεσιά γδύνοντας νοερά το άλλοθι της ύπαρξής του. Όλο το ευρωπαϊκό σινεμά μοιάζει προορισμένο να βυθιστεί σ' αυτή τη θάλασσα της επιθυμίας – όπως μοιάζει να γεννήθηκε από τρέλα και παιχνίδι σαν το ζευγάρι των εραστών που ξυπνάνε κάτω από την άμμο στον «Τρελό Πιερό» του Γκοντάρ. Δεν είναι τυχαίο που ο Ίγκμαρ Μπέργκμαν έζησε και γύρισε όλες τις ταινίες του στο νησί Φάρο. Κάθε ακτή ενέχει γι' αυτόν το στοιχείο της μεταφυσικής, τη συνάντηση με το υπερβατικό – ακόμα κι αν αυτό κρύβεται στα τετριμμένα: από την παρτίδα σακακιού ανάμεσα στον Ιππότη και τον Χάροντα δίπλα στη θάλασσα στην «Εβδομη Σφραγίδα», από τη «Σιωπή» και το «Χειμωνιάτικο Φως» ή ακόμα και το «Καλοκαίρι με τη Μόνικα», η παραλία είναι αυτή που στιγματίζει για πάντα το μέλλον των ηρώων του, ακόμα κι όταν αυτή δεν παρουσιάζεται μπροστά στα μάτια μας. Αρκεί να θυμηθούμε την «Περσόνα» και τη διεγερτική αφήγηση της Μπίμπι Άντερσον στη Λιβ Ούλμαν που καπνίζει στο κρεβάτι και αναπλάθει νοερά, σαν θεατής, άρα και σαν σιωπηλός μάρτυρας, το παρελθόν ενός άλλου υποκειμένου που στέκεται απέναντί της.

Η παραλία γίνεται ιδανική λευκή σελίδα για να γράψει κάθε σκηνοθέτης την αυτοβιογραφία του: άλλωστε, όπως συνήθιζε να λέει ο Ράινερ Βέρνερ Φασμίντερ, κάθε σκηνοθέτης έχει ένα και μόνο θέμα και γυρίζει την ίδια ταινία ξανά και ξανά – σαν να γράφει και να σβήνει στην άμμο με την ίδια ευκολία. Στην ταινία της «Les Plages d' Agnès», η Ανιές Βαρντά γιορτάζει τα 80ά γενέθλιά της στην κάμερα, μαζεύοντας σ' αυτό το ευφορικό κολάζ μια σειρά από αντικείμενα, σκέψεις, ανθρώπους που σχετίζονται με το θέμα της παραλίας. Σε διάσπαρτες σκηνές, κρατά έναν καθρέφτη κόντρα στους ανθρώπους που συναντά στο διάβα της για να δουν το πραγματικό τους

πρόσωπο, ώσπου αφήνει τον καθρέφτη εκεί που σκάει το κύμα (δηλαδή, στο φυσικό του περιβάλλον). Εκεί, στον αφρό του κύματος, είναι που συνειδητοποιούν οι ήρωες τον προορισμό τους. Από το κορίτσι που υποδύεται τη νεαρή Μόνικα Βίτι στην «Κόκκινη έρημο» του Αντονιόνι μέχρι την Σαρλότ Ράμπλινγκ που εκτονώνει το πένθος της στο «Κάτω από την άμμο» του Φρανσουά Οζόν, κι από την Αντέλ που συλλογίζεται τη ζωή της καθώς παραδίνεται στο «θερμότερο χρώμα» μέχρι τον Μάκη Παπαδημητρίου που «καίγεται» στο «Sunta», η επιφάνεια της θάλασσας όπου αφήνονται οι ήρωες είναι ο πιο αποκαλυπτικός καθρέφτης.

Στη δυτική ακτή των ΗΠΑ, αυτό το καθρέφτισμα αποκαλύπτει ένα παραμορφωμένο είδωλο του Χόλιγουντ. Μπορεί να λέγεται πως τα χολιγουντιανά στούντιο χτίστηκαν στην Καλιφόρνια για να γίνονται τα εξωτερικά γυρίσματα πιο ενδιαφέροντα λόγω των κοντράστ που δημιουργεί ο έντονος ήλιος και η θάλασσα (που είναι σαν μεγάλο ρεφλεκτέρ), αλλά σκηνοθέτες σαν τον Ρόμπερτ Όλντρις υπογραμμίζουν πως αυτό το τοπίο μοιάζει καταραμένο. Άραγε ποια είναι αυτή η απειλή που κυνηγά τους ήρωες στο φινάλε του θρυλικού «Kiss me Deadly» δίπλα στο κύμα; Πρόκειται για την πυρηνική βόμβα ή ίσως κι ένα αυτοαναφορικό παιχνίδι για το τέλος των βεβαιωτήτων στο σινεμά (είναι η φωτεινή βαλίτσα που επανεμφανίζεται στο «Pulp Fiction» ένα κομμάτι της Πανδώρας); Την απάντηση θα μπορούσε να δώσει μόνο ο Τζεφ Νίκολς του «Take Shelter», που ακολουθεί ένα παρόμοιο φινάλε ή ακόμα και ο «Πλανήτης των πιθήκων», όπου η συνειδητοποίηση για το τέλος του ανθρώπινου πολιτισμού έρχεται με μια ρομαντική βόλτα σε μια ειδυλλιακή ακτή. Το «Τι απέγινε η Μπέμμι Τζέιν», το πιο τρομακτικό θρίλερ στην ιστορία για τους δεσμούς αίματος και τη διασημότητα, κλείνει στην πλαζ με την παλίμπαϊδα Μπέτι Ντέιβις να στροβιλίζεται στην άμμο κρατώντας παγωτά χωνάκια. Αλλά και η δριμεία κριτική του

ITAN SUNTAN SUNTAN SUNTAN

SUNTAN του Αργύρη Παπαδημητρώπουλου

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ — ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2017

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΤΕ 13
Reworks Festival:
Reworks Agora – Διεθνές Φόρουμ

ΣΑ 16
Η ΚΟΘ στο Μέγαρο
Gala Maria Callas

ΔΕ 25
Κύκλος Μουσικής Δωματίου
Μ. Παπαρίζου – Ν. Φιόρου – Δ. Γιάκας:
Baroque Extravaganza

ΤΕ 27
Η ΣΟΔΘ στο Μέγαρο

ΠΑ 29
Πόλεμος – Προσφυγιά - Μετανάστευση
Η αφήγηση της Αντιγόνης

ΣΑ 30
Συναυλία ΜΟΥΣΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΠΑ 6 & ΣΑ 7
Δ. Γαλιάνη - Φ. Δεληβοριάς - Γ. Νέγκα
& Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης:
Αφιέρωμα στον Μάνο Λοΐζο

ΠΑ 6
52^α Δημήτρια
Marius Preda: Mission Cimbalom

ΣΑ 7
The MET Live in HD
V. Bellini: Νόρμα

ΚΥ 8
Διάσπμοι Σολίστ
Vadim Repin

ΔΕ 9
Κύκλος Διαλέξεων
Αστέρια της Μουσικής & του Κινηματογράφου:
O André Rieu & η Ορχήστρα
Johann Strauss στο Σάο Πάολο

ΣΑ 14
The MET Live in HD
W.A. Mozart: Ο Μαγικός Αυλός

ΤΡ 17 & ΤΕ 18
52^α Δημήτρια
Χορός στο Μέγαρο
Peeping Tom: Moeder (Μητέρα)

ΤΕ 18
Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Μέγαρο
Δ. Σφενδόνη-Μέντζου:
Οι αντιλήψεις του Αριστοτέλη για τη ζωή

ΣΑ 21 & ΚΥ 22
Θέατρο στο Μέγαρο
Δ. Μπογδάνος: Mon Petit Prince

ΣΑ 21
Πόλεμος – Προσφυγιά - Μετανάστευση
Xenitia

ΤΕ 25
Το Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Μέγαρο
Στ. Αντωνάρικης:
Το DNA του ανθρώπου – Η Νέα Εποχή

ΤΕ 25
Η ΣΟΔΘ στο Μέγαρο
Ο ΕΛΑΣ απελευθερώνει τη Θεσσαλονίκη!

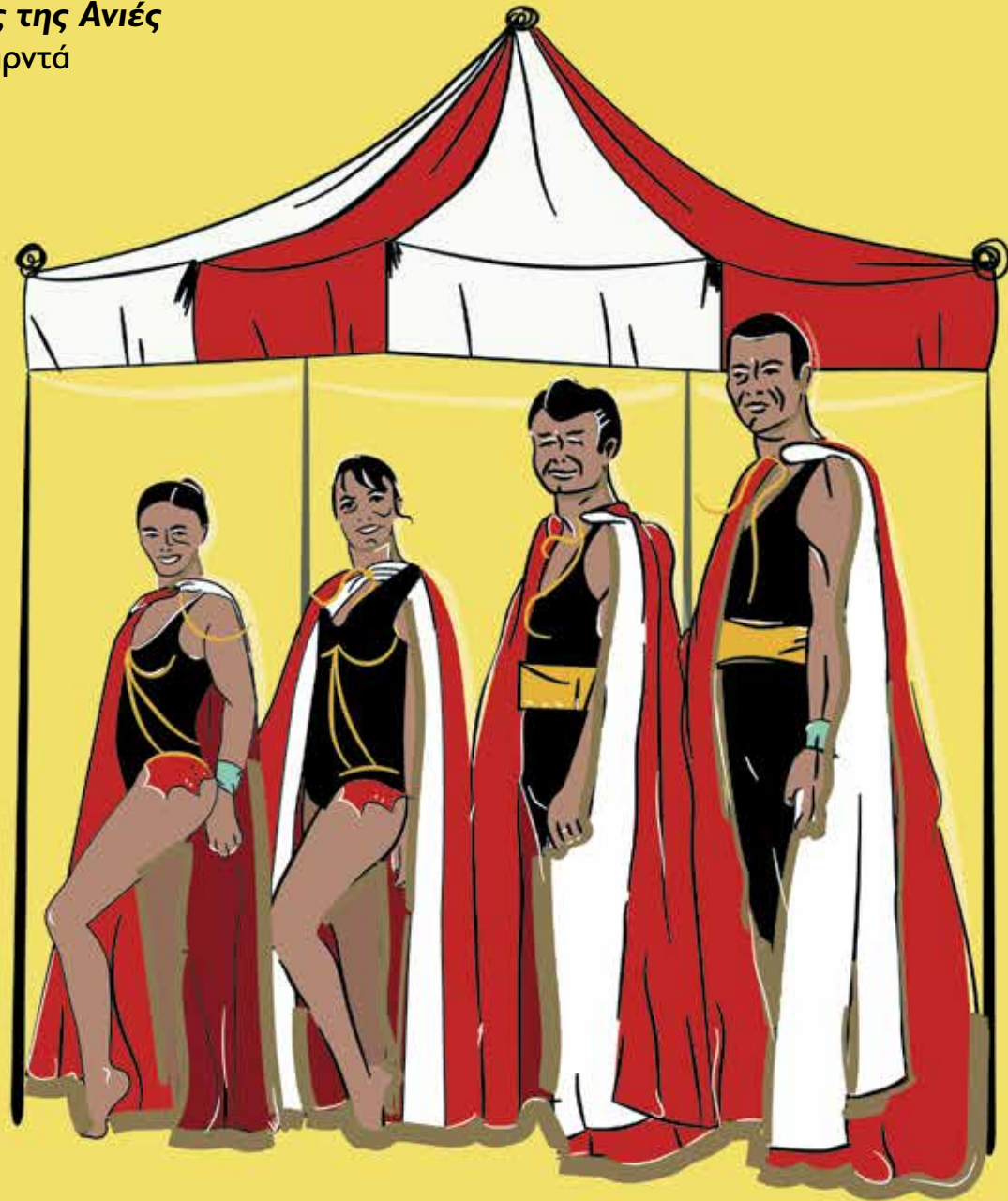
ΚΥ 29 (έναρξη)
Θέατρο για Παιδιά
Κ. Ρουγγέρη: Ο Μαγικός Αυλός

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
25^{ης} Μαρτίου & Παραλία, 546 46 Θεσσαλονίκη | Τ: 2310 895 800 | Φ: 2310 895 954, 2310 895 956
Ε: info@tch.gr | www.tch.gr | εκδοτήρια & πληροφορίες: 2310 895 938-9

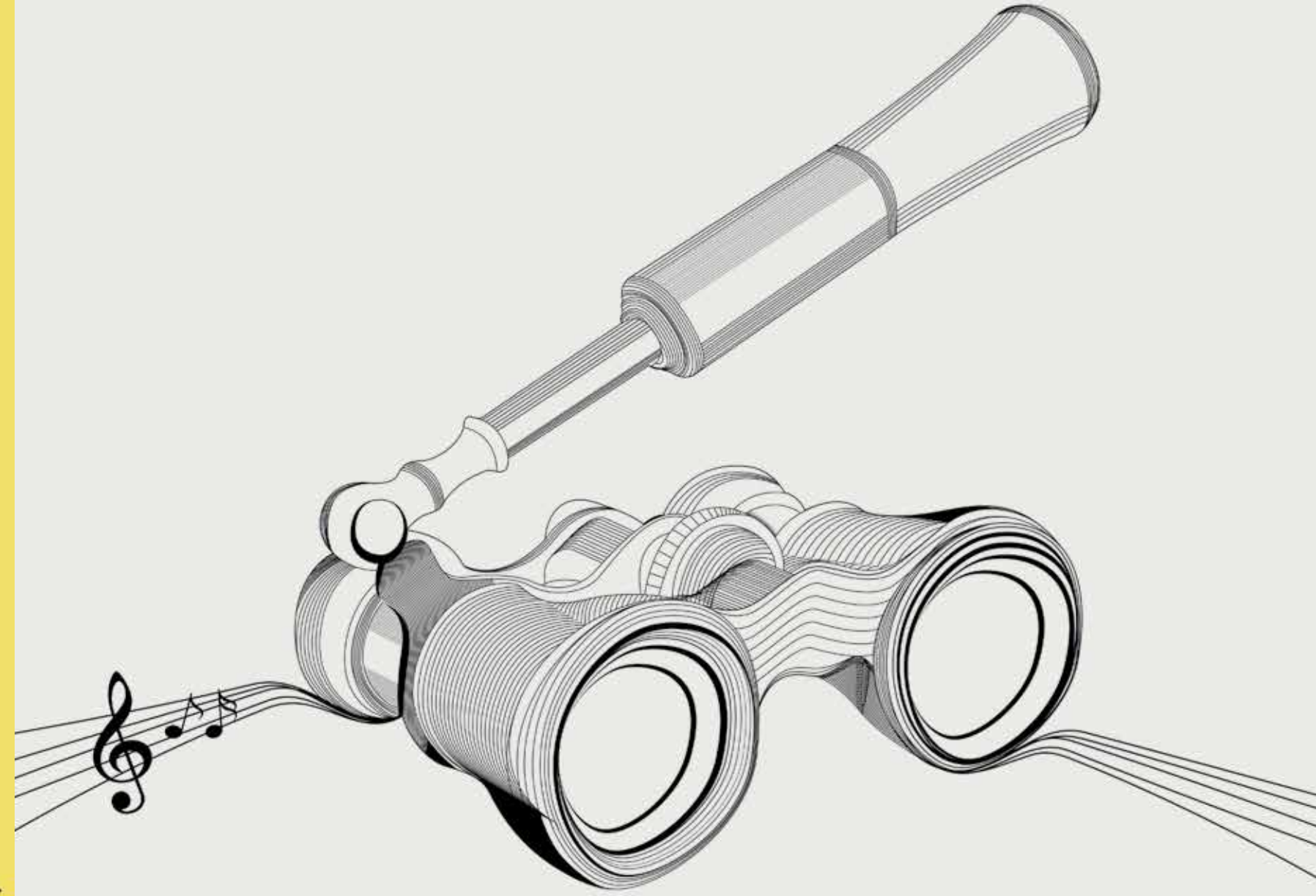

Οι παραλίες της Ανιές της Ανιές Βαρντά

Ντάγκλας Σερκ στη βιομηχανία του θεάματος με τον εύγλωττο τίτλο περί «μίμησης της ζωής» («Imitation of Life»), δεν θα μπορούσε παρά να ανοίγει με ένα πανοραμικό μιας κατάμεστης παραλίας – του μόνου δημοκρατικού χώρου όπου οι λευκοί μπορούσαν να συνυπάρχουν με τους μαύρους κάτω από τον ίδιο ήλιο. Η πλαζ στο αμερικανικό σινεμά είναι ένας λαβύρινθος αντικατοπτρισμών σε φορμαλιστικά παιχνίδια που μπορεί να έχουν ως αφετηρία ακόμα και κάτι φαινομενικά ασήμαντο, σαν μια καρτ ποστάλ στον τοίχο (όπως στο «Μπάρτον Φινκ» των αδελφών Κοέν). Όσο για τις εμβληματικές παραλίες του ελληνικού σινεμά; Πέρασαν πολλά χρόνια από την αποκήρυξη της εικονογραφίας της παραλίας από τον Θόδωρο Αγγελόπουλο λόγω του εξαγώγιμου του θέματος στους τουρίστες της Δύσης (μια αποκήρυξη που αναθεώρησε και ο ίδιος στο «Μια αιωνιότητα και μια μέρα»). Πέρασαν περισσότερα χρόνια από τη χρυσή εποχή της Φίνος Φιλμ, του Δαλιανίδη και των απανταχού «Κοριτσιών στον ήλιο» που διεκδικούσαν το δικαίωμα στην ξεγνοιασιά στα χρόνια μιας αλλαγής – τότε που οι διακοπές

άρχισαν να μπαίνουν στην ατζέντα και των «μεσαιών» νοικοκυριών, δυναμιζοντας το συλλογικό φαντασιακό. Πέρασαν λίγα χρόνια από το μυστήριο των «Χρωμάτων της Ήριδας» του Παναγιωτόπουλου – ένα ακόμη αυτοαναφορικό κλείσιμο του ματιού για το νέο ελληνικό σινεμά κόντρα στους καιρούς της διαφήμισης, που δεν θα μπορούσε παρά να παρουσιάζει έναν σκηνοθέτη της αβάν γκαρντ (τον Κώστα Σφήκα) να χάνεται στη θάλασσα. Σήμερα το σύγχρονο ελληνικό σινεμά χρησιμοποιεί ακόμα και την πιο καρτεποσταλική εκδοχή του ελληνικού τοπίου, φέρνοντας κοντά αντιθετικά στοιχεία – στερεότυπα φιλτραρισμένα μέσα από πειραματισμούς, διεκδικήσεις για αλλαγή και εξαγωγή μοντέλα κινηματογράφου, παράξενα «κύματα» και λογής weird waves. Σαν τους δύτες στην εναρκτήρια σεκάνς του «Chevalier», το σύγχρονο ελληνικό σινεμά αναδύεται ξανά απ' τις αβύσσους του, ζωντανεύει πάνω στην άμμο κι αναλογίζεται εκεί το άπειρο των επιλογών του, ξαναγράφοντας την ιστορία του, πέρα από κατευθυντήριες γραμμές, ακόμα πιο πέρα κι απ' τη γραμμή του ορίζοντος.

ΜΑΖΙ,
ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ALPHA BANK

Remember, remember the... 2nd of November

58ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. 2 έως 12 Νοεμβρίου 2017. Πάμε ένα βήμα πιο μακριά. Με ταινίες που ταράζουν τα νερά, πρωτότυπα αφιερώματα, ριζοσπαστικές φωνές που ξεβολουύν τον εφησυχασμό μας. Η μεγάλη γιορτή θα πραγματοποιηθεί στην ιστορική έδρα του θεσμού, Ολύμπιον και Παύλος Ζάννας και στις αίθουσες του Λιμανιού. Μαζί, ανακαλύπτουμε πώς γράφεται σήμερα η ιστορία του κινηματογράφου. Ιδού μια πρώτη γεύση.

Της Αλεξάνδρας Κόλια

Tehran Taboo του Αλί Σουσαντέχ

Κάτω από το χαλί: Σεξ, μοικεία, πορνεία, διαφθορά, ναρκωτικά, εκβιασμοί... Όλα τα αμαρτήματα που το Ισλάμ έχει ορκιστεί να εξοντώσει, φωλιάζουν κάτω από το χαλί στο σύγχρονο Ιράν. Οι ζωές τεσσάρων ανθρώπων μοιραία διασταυρώνονται στην Τεχεράνη, παραδομένες σε αμαρτωλές απαγορεύσεις, σε αυτό το εξαιρετικά τολμηρό, πανέμορφο ροτσκοπικό animation που βουτά με ορμή στα απόκρυφα της ιρανικής κοινωνίας. Σπάζοντας ταμπού στο Ιράν; Ναι, όσο σουρεάλ κι αν ακούγεται, είναι και αυτό μέρος της καθημερινής πραγματικότητας.

I Dream in Another Language του Ερνέστο Κοντρέρας

Χαμένες αγάπες: Ένα ερωτικό τρίγωνο από το παρελθόν κρύβει ένοχα μυστικά που έμειναν θαμμένα στα βάθη της ζούγκλας του Μεξικό για μισό αιώνα. Όλα θα αναδυθούν ξανά με αφορμή ένα νεαρό γλωσσολόγο που αναζητά -στο σήμερα- τα τελευταία ίχνη μιας γλώσσας που πεθαίνει. Οι πληγές του χθες και τα παλιά πάθη ξαναζωντανεύουν. Ποιο είναι το σωστό timing για την εξιλέωση και τη συγνώμη; Και πού μπορεί να βρει κανείς εκείνη τη μαγική σπηλιά όπου λέγεται ότι κατοικεί η αληθινή αγάπη;

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

ΜΠΑΝΤΑ-ρισμένοι

...και με τη

Niki!

ΣΥΓΓΡΑΦΗ-ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

**ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ**

Ανα της Λεά Μισιούς

Καλοκαίρι αλά γαλλικά: Ήλιος, θάλασσα, μια γαλλική παραλία. Κι ένα 13χρονο κορίτσι, η Άβα, που δεν είναι όπως τα άλλα. Μέσα της βράζει, όπως κάθε έφηβος, όμως αυτό το καλοκαίρι θα φτάσει στα άκρα. Η μητέρα της, με την οποία βρίσκεται σε μόνιμη κόντρα, τής υπόσχεται «το ωραιότερο καλοκαίρι της ζωής της». Ο γιατρός της, από την άλλη, της λέει ότι σύντομα θα χάσει την όρασή της. Το σκοτάδι θα σκεπάσει τα πάντα. Και η Άβα; Τι έχει να χάσει; Μάλλον τίποτα. Αυτό το καλοκαίρι θα το θυμάται για πάντα. Κάτω από τον

καυτό ήλιο, θα απολαύσει την απόλυτη ελευθερία, θα ερωτευτεί για πρώτη φορά, θα φλερτάρει με τη βία και το έγκλημα, θα προσπαθήσει να τα ζήσει όλα. Πριν έρθει το σκοτάδι, η Άβα θα γευτεί τον κόσμο των μεγάλων, με τον τρόπο της πάντα. Μια αινιγματική ιστορία ενηλικίωσης με μια πρωταγωνίστρια-αποκάλυψη (Νοέ Αμπιτά), το ντεμπούτο φιλμ της Λεά Μισιούς, λουσμένο στο φως, είναι από αυτές τις καλοκαιρινές ταινίες που δεν είναι και τόσο φωτεινές. Αυτές που θα ήθελες να κρατούν περισσότερο, όπως το καλοκαίρι.

η Διεθνής Έκθεση
Θεσσαλονίκης

9-17|9|2017

Διεθνές Εκθεσιακό
Κέντρο Θεσσαλονίκης

ΣΥΝΔΕΞΙ

ανθρώπους-επιχειρήσεις-πολιτισμούς!

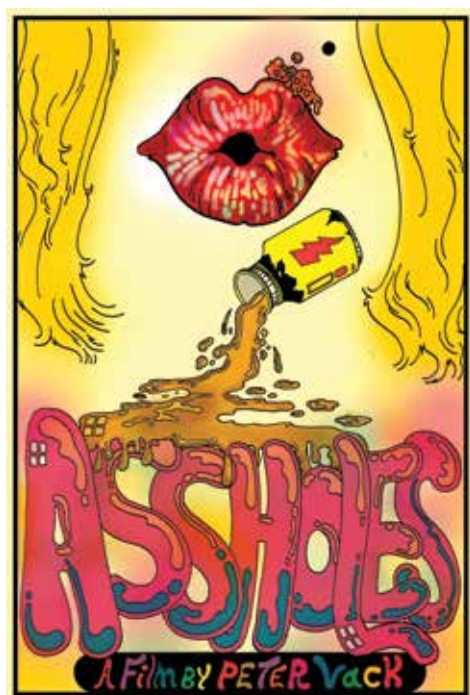
- ✿ Ξένες συμμετοχές
- ✿ Επιχειρηματικότητα
- ✿ Πολιτισμός
- ✿ Καινοτομία
- ✿ Μηχανοκίνηση
- ✿ Εκπαίδευση
- ✿ Γαστρονομία
- ✿ Ψυχαγωγία & διασκέδαση

www.tiff.gr

Sea to Shining Sea του Μαξιμόν Μόνιχαν

On the road - Ταξίδια: Γεμάτα με προσμονή, ανατροπές κι ανακαλύψεις. Πάντα μας κάνουν πιο πλούσιους, ακόμη κι όταν δεν εξελιχθούν όπως τα προσδοκούσαμε. Δυο εντελώς διαφορετικοί άνδρες ξεκινούν χωρίς πλάνο για ένα road trip ανά τις ΗΠΑ, χωρίς να ξέρουν πού θα τους βγάλει ο δρόμος, σε αυτό το feelgood φιλμ που κυλά διασκεδαστικά, χαλαρά αλλά και απρόβλεπτα. Σαν να οδηγείς και μπροστά σου να απλώνεται μια ατελείωτη λεωφόρος.

Assholes του Πίτερ Βακ

WTF: Μια ταινία με πολλά (;) υποσχόμενο τίτλο, μεταφορικά και κυριολεκτικά. Μια σωματική, αναρχική κωμωδία που δεν περιγράφεται με λόγια, φτιαγμένη για να στείλει κάθε θεατή αδιάβαστο. Ένα κορίτσι κι ένα αγόρι με κοινούς εθισμούς στα ναρκωτικά και όχι μόνο, ερωτεύονται. Ό,τι ακολουθεί είναι ένα παρανοϊκό ταξίδι στην ανθρώπινη ανατομία, ένα ακραίο κοκτέιλ χιούμορ και αηδίας για γερά στομάχια. Ηθικός αυτουργός, ο αθεόφοβος νεαρός σκηνοθέτης Πίτερ Βακ στο ντεμπούτο του, βάζοντας την οικογένειά του –και τον ίδιο- μπροστά από την κάμερα. Enter at your own risk και γενικά ξεχάστε ό,τι ξέρατε.

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

16

7 ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΕΣ ΧΡΟΝΙΕΣ

ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Για 7η συνεχή χρονιά και 8η συνολικά, μας δείξατε την προτίμησή σας και μας αναδείξατε Καλύτερη Περιφερειακή Αεροπορική Εταιρεία στην Ευρώπη.

Σας ευχαριστούμε και δεσμευόμαστε να συνεχίσουμε να σας ταξιδεύουμε με ποιότητα και συνέπεια στους αγαπημένους σας προορισμούς.

AEGEAN
A STAR ALLIANCE MEMBER

Tom of Finland του Ντόμ Καρουκόσκι

Τέχνη στα όρια: Αποθέωση της ανδρικής σάρκας, το σύμπαν του εμβληματικού φινλανδού καλλιτέχνη Τούκο Λάακσονεν (1920-1991), γνωστού ως Tom of Finland, ανέκαθεν προκαλούσε. Οι μυώδεις, (ημι)γυμνες μάτσο ανδρικές φιγούρες του σε ακατάλληλες ερωτικές σκηνές, τον καθιέρωσαν στην ομοφυλοφιλική καλλιτεχνική σκηνή. Ποιος όμως ήταν ο άνθρωπος πίσω από τα πασίγνωστα έργα; Και πώς έγινε gay icon από τη Φινλανδία ως την Αμερική; Η κινηματογραφική βιογραφία του αποκαλύπτει μια προσωπικότητα που έζησε και δημιούργησε στα όρια.

SAMSUNG

QLED TV

See the power
of everlasting colors.

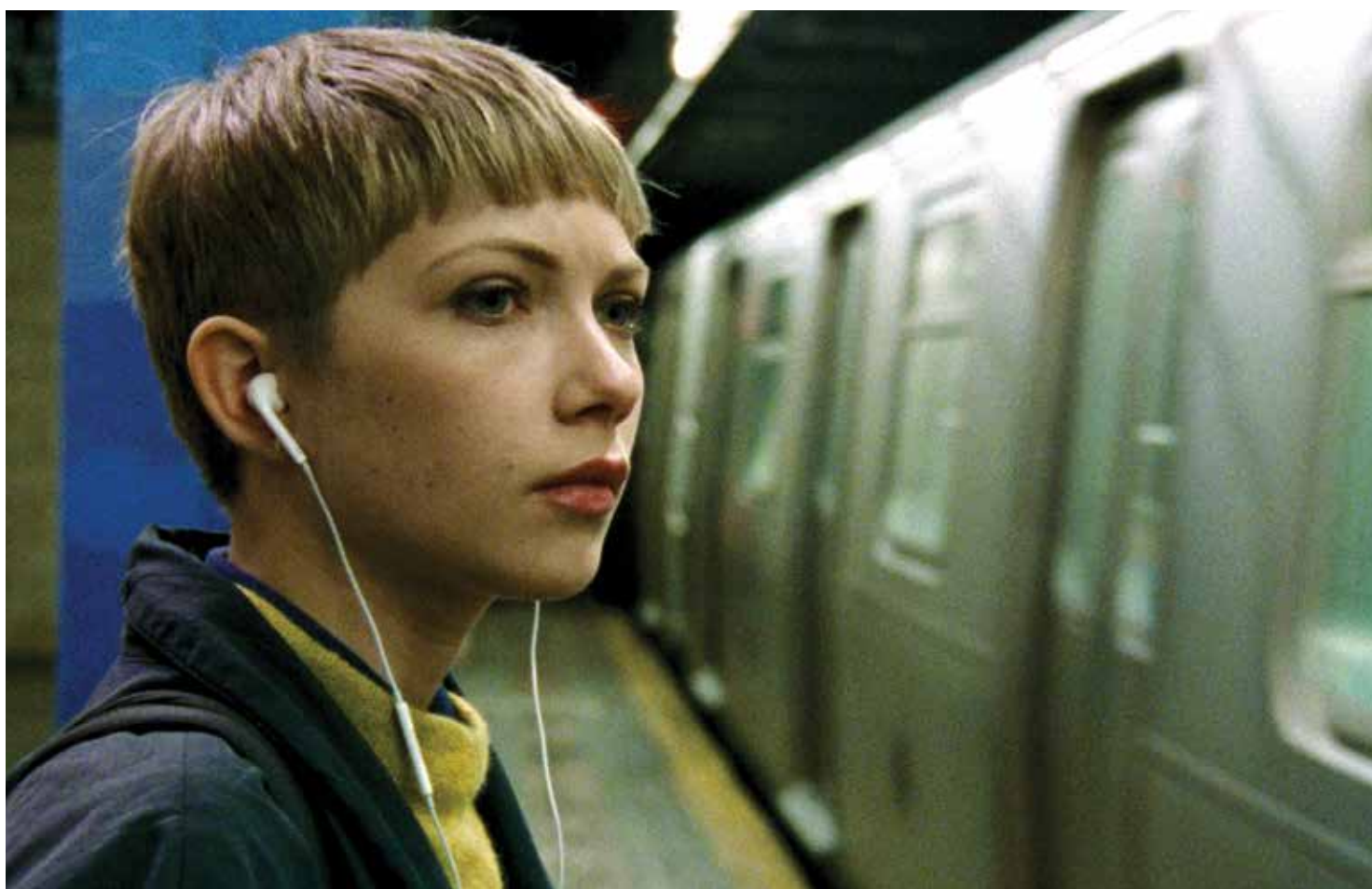
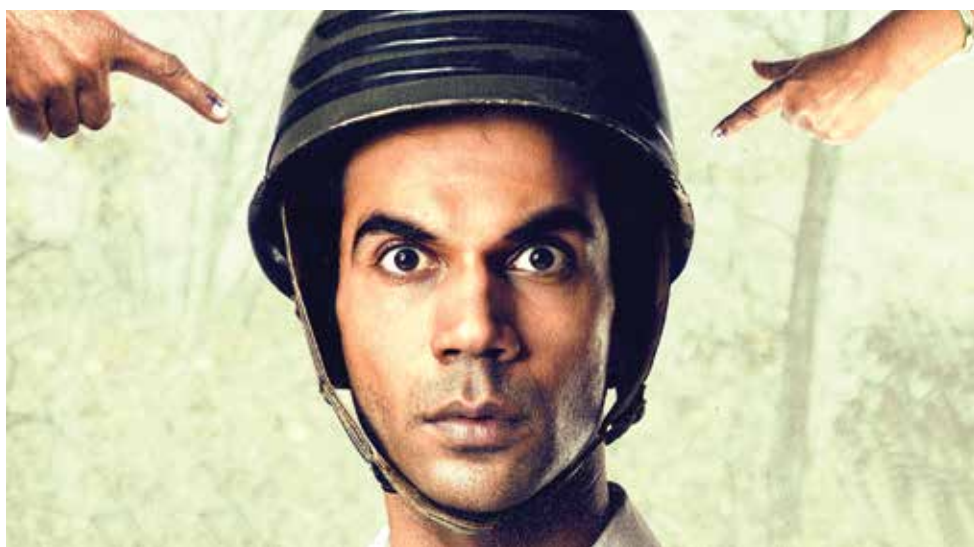
The Next Innovation in TV

* Samsung QLED is
Quantum dot based TV.

NEWTON του Αμίτ Μασουρκάρ

Μόνος εναντίον όλων: Ένας σύγχρονος Δον Κιχώτης, ιδεαλιστής μέχρι τα άκρα: αυτός είναι ο Νιούτον, ο κεντρικός ήρωας αυτής της μαύρης κωμωδίας από την Ινδία. Είναι ώρα για εκλογές στη χώρα κι ο ίδιος είναι αποφασισμένος να κάνει τη διαφορά, ως εθελοντής στο εκλογικό κέντρο ενός μικρού χωριού στα βάθη της ζούγκλας. Ο κίνδυνος παραμονεύει, τα πράγματα ξεφεύγουν από κάθε έλεγχο, αλλά ο Νιούτον επιμένει σαν να μην υπάρχει αύριο. Γενναίος ή απλά ανόητος; Η απάντηση επί της οθόνης.

Person to Person του Ντάστιν Γκάρντνερ

Πρόσωπο με πρόσωπο: Ένας συλλέκτης βινυλίων κυνηγά τον απατεώνα που του πούλησε ένα ψεύτικο σπάνιο άλμπουμ. Ο κολλητός του ζει τη χειρότερη ερωτική απογοήτευση της ζωής του. Ένας ρεπόρτερ και πορωμένος μεταλάς (Μάικλ Σέρα) μαζί με την αρχαία συνάδελφό βρίσκονται στα ίχνη ενός φόνου, ενώ μια έφηβη σε σύγκυση για τη σεξουαλική της ταυτότητα.

Θα ζήσουμε μαζί τους μια μέρα στη Νέα Υόρκη, σε αυτή γλυκόπικρη κομεντί του Ντάστιν Γκάρντνερ, που δεν είναι άλλος από το next big thing στο νέο ανεξάρτητο αμερικανικό σινεμά. Προσθέστε τον βετεράνο ηθοποιό Φίλιπ Μπέικερ Χολ σε ρόλο κλειδί, ένα πανέμορφο σάουντρακ και έχετε την πιο φρέσκια, αστεία και ειλικρινή indie απόλαυση της νέας σεζόν.

UNDER THE SAME MANAGEMENT

Electra Palace Athens
18-20, N. Nikodimou Str.
105 57 Athens, Greece
T: (+30) 210 3370 000

Electra Palace Thessaloniki
9, Aristotelous Sq.
546 24 Thessaloniki, Greece
T: (+30) 2310 294 000

Electra Metropolis Athens
15, Mitropoleos Str.
10557 Athens, Greece
T: (+30) 214 1006 200

Electra Palace Rhodes
Trianta Beach
851 01 Rhodes, Greece
T: (+30) 22410 92521

Electra Athens
5, Ermou Str.
105 63 Athens, Greece
T: (+30) 210 3378 000

Ο Σκοτεινός Ιππότης
του Κρίστοφερ Νόλαν

Ψυχαναλύοντας το καλοκαιρινό BLOCKBUSTER

Του Γιάννη Σμοΐλη

Η γέννηση του καλοκαιρινού blockbuster, δεν σηματοδοτεί μόνο μια αλλαγή στις κινηματογραφικές μας συνήθειες, αλλά κυρίως μια υπόγεια αλλαγή στον τρόπο που η μαζική κουλτούρα αντιλαμβάνεται το κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι. Έχουμε να κάνουμε με μια από τις πιο ηχηρές επεμβάσεις της καπιταλιστικής, παραγωγικής ηθικής, στον τομέα της τέχνης. Τεράστια χρηματικά ποσά επενδύονται για να προσελκύσουν μεγάλα κοινά. Αυτό που συμβαίνει με το καλοκαιρινό blockbuster, είναι ότι οι, περίπου «νεκροί» εμπορικά, καλοκαιρινοί μήνες, γίνονται οι πλέον προσοδοφόροι, γιατί πίνουν τις μάζες «στον ύπνο» - εκείνη την περίοδο, που επίσημα οι άνθρωποι ξεκουράζονται, διαλέγουν οι παραγωγοί για να ρίξουν στην αγορά τα πιο ακριβά «παιχνίδια» τους.

Κοιμηθείτε γιατί χανόμαστε!

Τα καλοκαιρινά blockbuster, φαινομενικά, δεν ζητάνε πολλά απ' τον θεατή, οφείλουν να συνοψίζουν σ' ένα κινηματογραφικό δώρο το νόημα των διακοπών του. Είναι κάπως όπως τα όνειρα κατά τη διάρκεια του ύπνου: κοιμόμαστε για να ξεκουραστούμε, αλλά ο εγκέφαλος μας συνεχίζει να εργάζεται* οι εικόνες τις οποίες χρησιμοποιεί το ασυνείδητο για να γεμίσει τον ύπνο μας, οργανώνονται σε περίεργα αφηγηματικά σύνολα που λένε, επίσης, ιστορίες. Κάπως έτσι, πρέπει να σκεφτούμε και τη λειτουργία του καλοκαιρινού blockbuster. Σε πρώτο επίπεδο, βρίσκεται εκεί μόνο για να μπολιάσει την θερινή ραστώνη μας με εντυπωσιακές εικόνες, και για την κερδοφορία των παραγωγών. Αν κοιτάξουμε λίγο βαθύτερα, όμως, θα δούμε ότι κάτω απ' αυτή την πολύχρωμη, διασκεδαστική επιφάνεια, κρύβονται πράγματα πολύ πιο ενδιαφέροντα. Το καλοκαίρι είναι για τις μάζες, ό,τι ο ύπνος για το άτομο: μια αφορμή για να αναδυθούν τα όνειρα, και μέσω αυτών οι απωθημένες αλήθειες, μέσα στην απέραντη περιπλοκότητά τους.

Ο καρχαρίας και το απωθημένο

Ας πάρουμε για παράδειγμα τα «Σαγόνια του καρχαρία», την ταινία με την οποία γεννιέται επίσημα ο όρος, καλοκαιρινό blockbuster. Εκ πρώτης όψεως πρόκειται για ένα περιπετειώδες θρίλερ που άπτεται μιας οικείας, επίκαιρης συνθήκης, για να συνδυάσει το θέαμα, το σαμπένς και μια πρωτότυπη κοινωνική αυτοαναφορικότητα – βλέπουμε επί της οθόνης, αυτό που (είμαστε υποχρεωμένοι να) κάνουμε τα καλοκαίρια. Όπως σ' ένα όνειρο, που όλα βαίνουν καλώς μέχρι ένα εξωτερικό, μη αναγώγιμο στις «φυσιολογικές» παραστάσεις μας, στοιχείο, έρχεται να διαλύσει την ήρεμη ατμόσφαιρά του και να μας ταραξει, έτσι και στα «Σαγόνια», η εμφάνιση του καρχαρία σηματοδοτεί για τους λουόμενους μια παρόμοια εισβολή και ανατροπή της κανονικότητάς τους. Με φροϋδικούς και λακανικούς όρους, θα λέγαμε πως πρόκειται για την «επιστροφή του απωθημένου». Αρκεί να δούμε προσεκτικά ποιο είναι το πλαίσιο: μια αμερικανική, καπιταλιστική γιορτή, με όλα τα εθνικά και οικονομικά συμπαρομαρτούντα της. Ο καρχαρίας, δεν είναι μόνο η άγρια φύση που έχει υπο-

στεί την πιο ανήθικη εκμετάλλευση, κι η οποία επιστρέφει για να διεκδικήσει τα δικαιώματά της, είναι κι ο «ξένος» ο οποίος έχει αποκλειστεί απ' τον καπιταλιστικό χώρο και, φυσικά, στα μάτια μιας υπερδύναμης όπως η Αμερική, δεν μπορεί παρά να φαντάζει τερατώδης και φονικός. Πρόκειται για κάτι ανάλογο μ' αυτό που συμβαίνει στο αριστούργημα του Τζορτζ Ρομέρο, «Το ξύπνημα των νεκρών». Εκεί, η απειλούμενη προνομιά τάξη βρίσκει καταφύγιο σ' ένα εμπορικό κέντρο: η καταναλωτική κοινωνία νιώθει ασφαλής, ευρισκόμενη ανάμεσα σε εμπορεύματα. Οι «άλλοι», οι φτωχοί, γίνονται σαρκοβόρα ζόμπι, που πολιορκούν τον περικλειστο κόσμο των αστών, δηλαδή το πεδίο της αμέριμνης κατανάλωσης.

Η γέννηση ενός νέου θεσμού

Από το 1975 και μετά, το καλοκαιρινό blockbuster γίνεται θεσμός. Περνάμε επίσημα στην εποχή της πλήρους εμπορευματοποίησης του κινηματογράφου. Έπρεπε ο κινηματογράφος να γίνει ακραία μαζικός, να περιορίσει σε σημείο εξαφάνισης όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που τον έκαναν μια τέχνη απαιτητική, για να εξυπηρετήσει την «ιμπεριαλιστική» στρατηγική των μεγάλων χολιγουντιανών στούντιο ή μήπως το ίδιο το περιεχόμενο των έργων αυτών, επέβαλε με τον τρόπο του την εργαλειοποίηση της εβδομής τέχνης; Ό,τι κι αν αληθεύει, το κοινό μοιάζει να μη χορταίνει τα blockbuster, πράγμα που έχει ως συνέπεια την ραγδαία επέκταση των πολυκινηματογράφων. Τον Απρίλιο του 1979, ανοίγει στο Τορόντο ένα Cineplex με 18 αίθουσες. Μέχρι το 1981 τις κάνει 21. Η μεσαία τάξη, λοιπόν, οχυρώνεται και πάλι στους σύγχρονους ναούς της κατανάλωσης, με σύμμαχο της το σινεμά. Το «απωθημένο», όμως, θα συνεχίσει να επιστρέφει, απ' την οδό των ονείρων. Κάτι που λέγεται, απερίφραστα, στο εκπληκτικό «Inception», του Κρίστοφερ Νόλαν.

Ο κίνδυνος των ονείρων

Η πλοκή αυτής της ταινίας επιστημονικής φαντασίας, το πρώτο επίπεδό του «ονείρου» δηλαδή, έχει να κάνει με ιδιότυπους μυστικούς πράκτορες, που η αποστολή τους είναι να εμψυτεύουν έμμενες ιδέες σε ανθρώ-

Τα σαγόνια του καρχαρία
του Στίβεν Σπίλμπεργκ

Το ξύπνημα των νεκρών του Τζόρτζ Ρομέρο

πους, παρεμβαίνοντας στα όνειρά τους. Πόσο πιο καθαρά να μας πει το Χόλιγουντ, ότι το σινεμά είναι ακόμα ένας ιδεολογικός μηχανισμός (και μάλιστα, απ' τους σημαντικότερους) ο οποίος διαμορφώνει, χωρίς να το συνειδητοποιούμε, την πρόσληψη μας της πραγματικότητας; Δεν είναι τυχαίο, ασφαλώς, ότι ο Νόλαν «φορτώνει» ένα τόσο πλούσιο σημειολογικά έργο, μ' ένα σωρό σκηνές δράσης που σε σημεία δείχνουν εντελώς παράταιρες: μοιάζει να προσπαθεί να διατηρήσει την επίφαση του blockbuster, για να μη γίνει πολύ ενοχλητική αυτή η γνώση που το έργο του κομίζει. Σαν να έπρεπε, οπωσδήποτε, να αποκαλυφθεί και παράλληλα να μείνει κρυμμένο ένα πολύ σημαντικό μήνυμα: ότι κατά τη διάρκεια της προβολής, ονειρευόμαστε κι εμείς, άρα είμαστε εκθειμένοι στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα θύματα του Ντι Κάπριο και της ομάδας του.

Ο Σκοτεινός Ιππότης και η Επανάσταση

Στις ταινίες του Νόλαν υπάρχει διάχυτο αυτό το στοιχείο μιας επώδυνης αλήθειας που ενώ πάει να αναδυθεί, απωθείται, από φόβο να μην αναπτύξει όλες τις συνυποδηλώσεις της. Για παράδειγμα, στο «The Dark Knight», ο χαρακτήρας του Joker, φτάνει σ' αυτό το οριακό σημείο να μην είναι απλά ο «κακός» της υπόθεσης, αλλά ο κεντρικός ήρωας. Αν γοητεύει τόσο μια τέτοια περσόνα, αυτό συμβαίνει επειδή ζούμε σε μια επιτρεπτική κοινωνία, την οποία, με όλες τις ελευθερίες που μας παρέχει, αντιλαμβάνομαστε ως αφόρητα καταπιεστική. Ο Joker μαγνητίζει, γιατί ενσαρκώνει όλο αυτό το απωθημένο άγχος που εκτονώνεται προς πάσα κατεύθυνση και χωρίς συγκεκριμένο στόχο. Το «Dark Knight», φυσικά, δεν κηρύττει τον αναρχισμό, απλώς σαγηνεύεται αόριστα από μια απολιτίκ εκδοχή του. Βλέπουμε πόσο διαφορετικά είναι τα πράγματα στην επόμενη ταινία, το «Dark Knight Rises». Εκεί ο Bane δεν γνωρίζει μια τόσο ευνοϊκή μεταχείριση απ' τον σκηνοθέτη. Απέχει πολύ απ' το να θεωρηθεί «γοητευτικός» ως κακός. Το «Dark Knight

Rises» είναι η συντηρητική απάντηση στην –έστω αφελή– επαναστατικότητα του «Dark Knight». Μέσω του Bane και των οπαδών του, έχουμε μια οριακά αντιδραστική, διαστρεβλωμένη εικόνα της λαϊκής εξουσίας ως χαοτικής τρομοκρατίας και γιορτής του εγκλήματος. Ασφαλώς δεν είναι συμπτωματική η σύνδεση που επιχειρείται με το κίνημα του Occupy Wall Street. Εδώ ο κινηματογράφος αναλαμβάνει τον ρόλο του ιδεολογικού χωροφύλακα, του υπερασπιστή των κατεστημένων αξιών.

Εγκλωβισμένοι στην Ιδεολογία

Όπως, όμως, λέει ο Σλάβοϊ Ζίζεκ, στο βιβλίο του «Προβλήματα στον παράδεισο», και μόνο το γεγονός ότι τα μεγάλα στούντιο δίνουν μια –έστω παραμορφωμένη– εικόνα της λαϊκής εξουσίας, κάτι σημαίνει. Έχουμε και πάλι να κάνουμε με την επιστροφή του απωθημένου. Ακόμα κι ένα όνειρο που έχει υποστεί ισχυρή λογοκρισία απ' τους ελεγκτικούς μηχανισμούς του υπερεγώ, διατηρεί ορισμένα ψήγματα της σκέψης που έχει υποστεί την απώθηση. Από τη στιγμή που το θεμελιώδες γεγονός που γεννά την ιστορία, η πάλη των τάξεων, δείχνεται σ' ένα φιλμ εκατομμυρίων δολαρίων, μια μεγάλη καπιταλιστική κατασκευή, έχουμε κάθε λόγο να υποθέσουμε ότι, κόντρα στις επιδιώξεις των παραγωγών, του σεναριογράφου και του σκηνοθέτη, μια επικίνδυνη ιδέα «φυτεύεται» στο συλλογικό ασυνείδητο. Ενδεδυμένο τον μανδύα της αλληγορίας επιστημονικής φαντασίας, ένα ακόμα blockbuster, μιλούσε για το κομβικό ζήτημα της αφύπνισης της ταξικής συνείδησης. Το θρυλικό «Matrix», των αδερφών Γουατσόφσκι, αναμειγνύοντας στοιχεία από τον πλατωνικό μύθο του Σπηλαίου, μέχρι την ανατολίτικη φιλοσοφία και τον μυστικισμό, στήνει την πιο εύστοχη πολιτική παραβολή των καιρών μας σε σχέση με το ζήτημα που έθιξε ο Αλτουσερ, για την ιδεολογική έγκληση. Τι άλλο είναι το matrix, αν όχι η ιδεολογία στην καθαρότερη μορφή της; Η ιδεολογία που μας καθιστά τόσο χρήσιμους για την διατήρηση του συστήματος και που έχει τη μορφή ενός πανταχού παρόντος

Ο Μπέιν,
χαρακτήρας
της τριλογίας
Σκοτεινός
Ιππότης

Η ταξική πάλη ως αλληγορία

Παρόμοια είναι και η λογική που διέπει μια ταινία σαν το «Elysium», όπου η ταξική διαίρεση της κοινωνίας σημαίνεται λίγο διαφορετικά: η γη είναι ένας πλανήτης-σκουπιδοτόπος, γεμάτος με προλετάριους διαθέσιμους ως φτηνά εργατικά χέρια, τη στιγμή που οι πλούσιοι έχουν μετοικήσει σ' έναν πλανήτη-παράδεισο, όπου προστατεύονται από μια τεράστια γυάλα -προφανώς για να μην «μολυνθούν» απ' τη συνάφεια με τις κατώτερες τάξεις. Κάτι που δεν μπορούν να αποφύγει ο κεντρικός ήρωας της ταινίας «Παγκόσμιος Πόλεμος Ζ». Σαν να μην μπορούσε τίποτα να συγκρατήσει πια τους απανταχού πεινασμένους (κυριολεκτικά και μεταφορικά) απ' το να ξεχυθούν στους δρόμους, το φιλμ του Μαρκ Φόστερ προτείνει μια ζοφερή εικόνα του τι αναμένεται να συμβεί αν τα πράγματα στον παγκόσμιο κοινωνικοπολιτικό χάρτη, εξακολουθήσουν να πηγαίνουν όπως πηγαίνουν.

Πρωταγωνιστής είναι ένας all American άνδρας, έτοιμος να ψάξει στα μήκη και τα πλάτη της γης για το «αντίδοτο» που θα επαναφέρει την κοινωνία στην ομαλότητα. Αυτό που ανακαλύπτει, έχει ιδιαίτερο σημειολογικό ενδιαφέρον: προκειμένου να επιβιώσει κανείς απ' αυτό το χάος, προκειμένου να γίνει αόρατος για τα λυσσασμένα ζόμπι, πρέπει να χορηγήσει έναν ιό στον εαυτό του, να αρρωστήσει έστω και λίγο. Μετά από 100 λεπτά τρεχαλητού, ο Μπραντ Πιτ συνειδητοποιεί ότι ο μοναδικός τρόπος να αντισταθούμε σ' αυτή την παρανοϊκή εντατικοποίηση του σύγχρονου μοντέλου ζωής που μας μετατρέπει, ερήμην μας, σε ζόμπι, είναι να ριζούμε λιγάκι τους ρυθμούς, να πάψουμε να είμαστε τόσο υγιείς και σφριγηλοί (το φιλμ έχει, ολοφάνερα, ειρωνική διάθεση), να γίνουμε ακατάλληλο υλικό για την συντήρηση της καπιταλιστικής μηχανής.

Παγκόσμιος Πόλεμος Ζ του Μαρκ Φόστερ

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

26

συμβολικού πλέγματος, μιας οθόνης που μας απαγορεύει να κοιτάξουμε κατάματα την «έρημο του Πραγματικού»;

Ψυχανάλυση και χρονικότητα

Στο σινεμά, που εκφράζει όσο καμιά άλλη τέχνη το κοκλάζον καζάνι του συλλογικού ασυνείδητου, ο Χρόνος (τόσο ως οντολογικό δεδομένο όσο και ως καθαρή αυτοπάθεια) έχει υπάρξει το θέμα πολλών σημαντικών ταινιών. Στο «Επιστροφή στο Μέλλον», χρονικότητα και διάρκεια τίθενται υπό εξέταση, από μια περιπαικτική οπτική γωνία. Η μηχανή του χρόνου, που επιτρέπει στον Μάρτι Μακ Φλάι να επισκεφτεί τους γονείς του όταν ήταν έφηβοι, μοιάζει λίγο με τη διαδικασία της ψυχαναλυτικής θεραπείας, όπου για να κάνουμε ξανά βιώσιμο το παρόν μας, οφείλουμε να ταξιδέψουμε πίσω στο παρελθόν και να αποκαταστήσουμε ένα είδος ισορροπημένης σχέσης μ' αυτό. Προφανώς, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το φιλμ του Ζεμέικς είναι γεμάτο με φροϋδικούς συμβολισμούς κι ότι ο τρόπος που η μητέρα του Μάρτι, ερωτεύεται τον γιο της, θυμίζει μια αντιστροφή του περίφημου οιδιπόδειου συμπλέγματος. Εδώ, το ταξίδι στον χρόνο πρέπει να γίνει αντιληπτό μεταφορικά, ως μια ανασκόπηση που πραγματοποιεί το αναλυόμενο υποκείμενο, συνεπικουρούμενο απ' τον γιατρό του. Για να συνοψίσουμε, η «επιστροφή στο μέλλον» του τίτλου, δεν αποκλείεται και να είναι αυτή η επιτυχημένη πρόσβαση σ' ένα υγιές μέλλον, που ενδέχεται να επιτύχει ο ασθενής, αν η θεραπεία του αρχίσει να αποδίδει καρπούς. Με δυο λόγια σημαίνει την απαγκίστρωση απ' το παρελθόν, το σταμάτημα της καθήλωσης σ' αυτό.

Ο Τομ Κρουζ ως ντσειϊκός;

Περί χρόνου και διάρκειας, πρόκειται και στην ταινία επιστημονικής φαντασίας του Νταγκ Λάιμαν, «Στα Όρια του Αύριου». Εκεί ο Τομ Κρουζ υποδύεται έναν γλοιώδη, αξιωματικό γραφείου που, εξαιτίας του ότι τσάντισε τους λάθος ανθρώπους, βρίσκεται αναπάντεχα παγιδευμένος στο πεδίο της μάχης. Ένα είδος χωροχρονικού βραχυκυκλώματος, τον καταδικάζει να ζει ξανά και ξανά την ίδια μέρα, να πεθαίνει με χίλιους διαφορετικούς τρόπους και να επανέρχεται στη ζωή για να επαναλάβει το εγχείρημα. Πίσω απ' τον αστραφτερό διάκοσμο της φανταχτερής σκηνογραφίας, και τα αποστομωτικά ψηφιακά εφέ, συναντάμε τη σκέψη του Νίτσε περί αιώνιας επιστροφής του Ίδιου, και τη ρήση του Ηράκλειτου, «πατήρ πάντων πόλεμος». Αν κάτι γεννάει την αλλαγή, αυτό είναι η μάχη, που διαλύει τις κατεστημένες μορφές του πραγματικού και δημιουργεί καινούργιες. Μ' έναν παρόμοιο τρόπο αντιλαμβάνεται και το ξεκίνημα του ανθρώπινου είδους, ο «Προμηθέας» του Ρίντλεϊ Σκοτ, το πρίκουελ στο αριστούργημα του 1979, «Alien: Ο Επιβάτης του Διαστήματος». Οι θρη-

σκευτικές και επιστημονικές προσπάθειες εντοπισμού των απαρχών, περιπαίζονται ανελέητα κι ο Σκοτ πραγματοποιεί μια αναγωγή στον Μύθο, επιστρέφοντας στον Ησίοδο και τη διαπίστωση, «Εν αρχή ην το χάος».

Ο Λακάν και η Pixar

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι το καλοκαιρινό blockbuster δεν είναι ακριβώς το ανώδυνο μέσο ανέφελης διασκέδασης, που μας λένε πολλοί. Ακόμα και κάποιες «παιδικές» ταινίες, όπως το «Toy Story 3» και το «Inside Out», μοιάζουν να λένε ορισμένα κρίσιμα πράγματα. Στο πρώτο έχουμε να κάνουμε με την αντίσταση της παράδοσης (τα «απαρχαιωμένα» παιχνίδια που απειλούνται απ' την έλευση των νέων μορφών διασκέδασης), την επιμονή της να επιβιώσει μέσα σ' έναν νέο χώρο τεχνολογικού «ολοκληρωτισμού», ενώ στο δεύτερο έχουμε μια παρουσίαση των πολύπλοκων μηχανισμών του υποσυνείδητου. Μέσω μιας υπερρεαλιστικής εικονογραφίας το «Inside Out», θίγει το ζήτημα της κατάθλιψης, φέρνοντας στο μυαλό της θεωρίας του Λακάν για τη μελαγχολία: ο μελαγχολικός δεν μένει προσκολλημένος σ' ένα απολεσθέν αντικείμενο, ανίκανος να προχωρήσει στη διαδικασία συμβολοποίησης που σηματοδοτεί το πένθος και να απαλλαγεί απ' αυτό, αλλά παύει να το επιθυμεί, συμπεριφερόμενος σαν να το έχει ήδη χάσει, τη στιγμή που το κατέχει. Το blockbuster, επομένως, επαναφέρει το απωθημένο (ψυχικό, κοινωνικό, πολιτικό, υπαρξιακό), υπό την παραπλανητική μορφή μιας «αθώας» έκκλησης για άνευ όρων διασκέδαση και ανεμελιά.

«Ενάντια» στη διασκέδαση

Ίσως το κοινό να λαχταρά τόσο το blockbuster, όχι για τον λόγο που αναδύεται πρώτος στη συνείδηση (γιατί είναι χαλαρωτικά δηλαδή, και μας επιτρέπουν να απολαμβάνουμε χωρίς να σκεφτόμαστε), αλλά ακριβώς για το αντίθετο: επειδή μας αναγκάζουν να σκεφτούμε όλα όσα δεν θέλουμε, τη στιγμή που μας έχουν πείσει πως αυτό ακριβώς είναι που δεν θα συμβεί. Σε κάθε περίπτωση, πάντα θα είμαστε έτοιμοι να τους παραδοθούμε, όπως στα πιο περίεργα όνειρα, ακριβώς γιατί ο ύπνος έχει κάμψει τις αντιστάσεις μας. Το καλοκαίρι, αυτός ο τρίμηνος κοινωνικοπολιτικός λήθαργος, θα επιτρέψει πάντα στα blockbuster να μας «πιάνουν στον ύπνο».

Στο σινεμά, που εκφράζει όσο καμιά άλλη τέχνη το κοκλάζον καζάνι του συλλογικού ασυνείδητου, ο Χρόνος έχει υπάρξει το θέμα πολλών σημαντικών ταινιών.

Τομ Κρουζ

Square του Ρούμπεν Έστλουντ, η ταινία που κέρδισε φέτος το Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ Καννών

Το σκανδιναβικό σινεμά στον 21ο αιώνα

Η ζωή μετά το «Δόγμα»

Του Χρήστου Μήτση

Κερδίζοντας δίκαια τον Χρυσό Φοίνικα στο πρόσφατο φεστιβάλ Καννών, το «Τετράγωνο» του Ρούμπεν Έστλουντ απέδειξε πως το σύγχρονο σκανδιναβικό σινεμά δεν επαναπαύεται πλέον στις δάφνες του δανέζικου «Δόγματος» και του Nordic noir, αλλά αναζητά μοντέρνες κινηματογραφικές προτάσεις και θέτει επώδυνα κοινωνικοπολιτικά ερωτήματα.

Το κορίτσι με το τατουάζ του Νιλς Άρντεν Όπλεφ

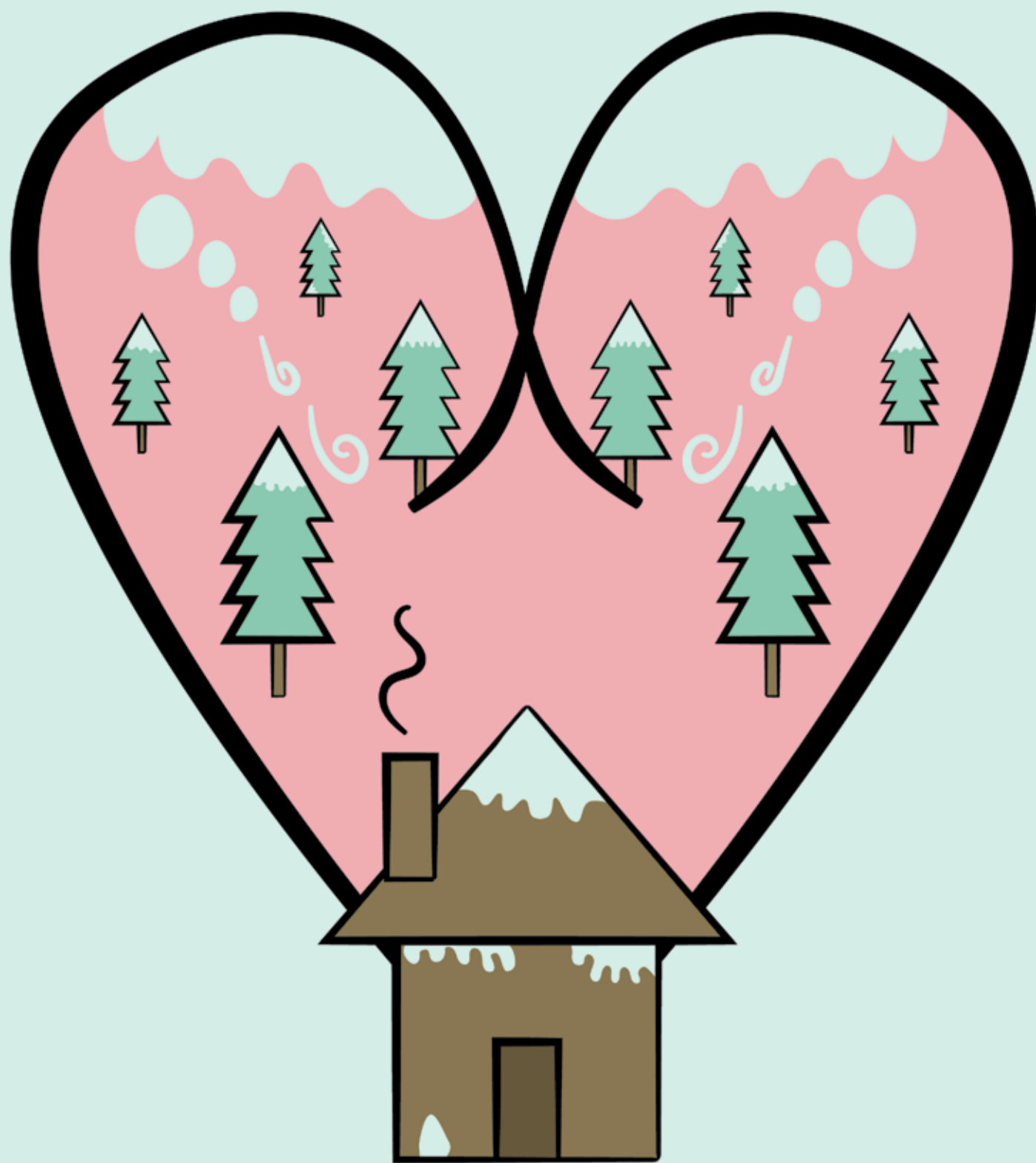
Κραυγές και ψίθυροι

Αν και η οικονομική κρίση αλλάζει δραστικά μέρα με τη μέρα τον ανθρωπολογικό, κοινωνικό και πολιτικό χάρτη της σύγχρονης Ευρώπης, η βορειότερη χερσόνησός της, γεωγραφικά προστατευμένη και θεσμικά οχυρωμένη, μοιάζει να παραμένει ανεπηρέαστη απ' όλη την αναταραχή. Με την ευνομούμενη, ασφαλή καθημερινότητά της, η Σκανδιναβία παραμένει μια προοδευτική κοινωνία πρόνοιας και συνεχίζει να αποτελεί σημείο αναφοράς ως φιλελεύθερη δημοκρατία «με ανθρώπινο πρόσωπο». Μια σειρά από σημάδια, όμως, μας προειδοποιούν πως πίσω από αυτή την εξωφρενική εικόνα της άριστης οργάνωσης και της απόλυτης διαφάνειας αμαρτωλά μυστικά, ιστορικά εγκλήματα και προσωπικές ενοχές έχουν συστηματικά απωθηθεί με βαρύ και επώδυνο τίμημα. Δεν είναι ανάγκη να ανατρέξει κανείς στους Στρίντμπεργκ και Ίψεν για να συνειδητοποιήσει την «ανθρωποθυσία» που απαιτήθηκε για να οικοδομηθεί το παγωμένο βορειοευρω-

παϊκό κοινωνικό πρότυπο. Οι κινηματογραφικοί επίγονοί τους, με πρώτους τους Κάρλ Ντράγιερ και Ίνγκμαρ Μπέργκμαν, την αποτύπωσαν συγκλονιστικά, ξεγυμνώνοντας μέσα από μια υπαρξιστική και βαθιά απαισιόδοξη οπτική τον προτεσταντικό, κομφορμιστικής ηθικής και στεγνό συναισθημάτων, πυρήνα της. Αυτή η εσωτερική αντίφαση ήταν που γέννησε τελικά το ανήσυχο Δανέζικο νέο ρεύμα της δεκαετίας του '90 και φυσικά το πολυσυζητημένο «Δόγμα '95», προϊόν αντισυμβατικής σκέψης από τη μια και οργανωτικού πνεύματος από την άλλη. Μια επανάσταση με κανόνες δηλαδή, τους οποίους ούτε οι εμπνευστές τους δεν τήρησαν για περισσότερες από μια δυο ταινίες ο καθένας, ταρακούνησαν όμως το παγκόσμιο σινεμά με μερικές σοκαριστικές εικόνες και ισχυροποίησαν μια στιβαρή εθνική κινηματογραφία με σταθερή παραγωγή, πλήθος νέων ταλέντων και συγκομιδή αμέτρητων φεστιβαλικών και ακαδημαϊκών βραβείων.

Ανωτέρα βία του Ρούμπεν Έστλουντ

Άσε το κακό να μπει του Τόμας Άλφρεντσον

Αίμα στο χιόνι

Το δανέζικο σινεμά βγήκε μπροστά, αλλά το πλεονέκτημα των Σκανδιναβών είναι πως αν και μιλούν πέντε διαφορετικές γλώσσες, έχουν καταργήσει εδώ και χρόνια τα πολιτιστικά σύνορα μεταξύ τους. Με πρώτο το σινεμά και βάση το τρίγωνο Δανία – Σουηδία – Νορβηγία, συνεργάζονται μεταξύ τους αρμονικά σε πολλά φιλόδοξα σχέδια που δεν φέρουν ευδιάκριτη εθνική ταυτότητα, πρακτική που ενισχύθηκε με τη λογοτεχνική αρχικά και τηλεοπτική κατόπιν μόδα του Nordic noir. Ποια είναι όμως η σχέση των Σκανδιναβών με την αστυνομική λογοτεχνία; Ως αναγνώστες υπήρξαν ανέκαθεν λάτρεις της βρετανικής σχολής, αλλά για πολλά χρόνια μόνο το σουηδικό αντράγγυνο Μάι Σγιέβαλ και Περ Βαλέε γνώρισε συγγραφική επιτυχία, εκεί στα 60s, με τη σειρά του Μάρτιν Μπεκ (τον υποδύθηκε ο Γουόλτερ Ματάου το 1973 στο «Ο Ντετέκτιβ του Σαν Φρανσίσκο» του Στιούαρτ Ρόζενμπεργκ), ενός σιωπηλού αστυνομικού ο οποίος καλούνταν να αποκαλύψει τα οικονομικοπολιτικά σκάνδαλα που σχεδόν πάντα κρύβονταν πίσω από ένα ειδικό φόντο. Τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν τρεις δεκαετίες μετά, ύστερα από τη διεθνή επιτυχία του «Η δεσποινίς Σμίλα διαβάζει το χιόνι» του Δανού Πέτερ Χόε και τη σειρά του Σουηδού αστυνομικού Κουρτ Βαλάντερ, δια χειρός Χένινγκ Μανκέλ, γαμπρού του Ίνγκμαρ Μπέργκμαν! Κι όλα ανατράπηκαν μετά το πρωτοφανές σουξέ της «Τριλογίας του Μιλένιουμ» του Σουηδού Στιγκ Λάρσον, η οποία από το 2005 που πρωτοεκδόθηκε ως τώρα έχει πουλήσει σχεδόν 40 εκατομμύρια αντίτυπα, εκ των οποίων 160 χιλιάδες μόνο στην Ελλάδα. Οι περιπέτειες του τολμηρού δημοσιογράφου Μίκαελ Μπλόμκβιστ και της μπαϊσέξουαλ χάκερ Λίσμεθ Σαλάντερ άνοιξαν τις πόρτες της επιτυχίας για μια σειρά συγγρα-

φείς όπως ο Ισλανδός Άρνολντορ Ιντρίδασον, οι Σουηδοί Άρνε Νταλ και Καμίλα Λάκμπεργκ ή Νορβηγός σούπερ σταρ Τζο Νέσμπο. Ταυτόχρονα, πάνω στο ίδιο ακριβώς μοτίβο, μια σειρά από τηλεοπτικές σειρές με αιχμή του δόρατος τα «The Killing» και «Bridge» έκαναν το γύρο του κόσμου και αντιγράφηκαν (με μέτρια αποτελέσματα) στην άλλη άκρη του Ατλαντικού.

Όπως και στην περίπτωση των σκοτεινών ψυχολογικών και κοινωνικών κινηματογραφικών δραμάτων, όπου μια οικογενειακή διαμάχη μπορεί να εξελιχθεί σε ένα τολμηρό ψυχολογικό στριπτιζ και κατόπιν σε μια αποκαλυπτική ακτινογραφία των μηχανισμών ενός ανθρωποφάγου συστήματος, έτσι και στο Nordic noir ένας φόνος δεν είναι απλά η αρχή μιας αγωνιώδους διαδρομής που στο τέλος της είναι γραμμένο το όνομα του δολοφόνου. Κάθε φόνος, ειδικά για αυτές, ίσως τις πιο φιλήσυχες χώρες του πλανήτη, είναι μια διαταραχή της κανονικότητας και ένα δείγμα απειλητικής αβεβαιότητας για ένα άγνωστο αύριο. Τι μας περιμένει άραγε εκεί; Η απαισιόδοξη οπτική και το έντονο στιλιζάρισμα, το εξωτικό ντεκόρ (η αστική κλειστοφοβία απέναντι στο γαλήνιο, αλλά και κατά περίπτωση εκθρικό τοπίο) και η μεθοδική σκανδιναβική νοστορπία, ιδανική για την αληθοφανή διαδικασία επίλυσης κάθε αστυνομικού γρίφου, συνθέτουν τα ακαταμάχητα συστατικά που έκαναν το σκανδιναβικό noir μια διεθνή ατραξιόν. Κι όσο πιο βαθιά χάνεται κανείς στις σελίδες του, τόσο περισσότερο συνειδητοποιεί πως ο επιθεωρητής Χάρι Χόλε (τον οποίο θα ενσαρκώσει ο Μάικλ Φασμπέντερ στον επερχόμενο «Χιονάνθρωπο») θα ήταν ένας ιδανικός καλεσμένος στην «Οικογενειακή γιορτή» του Τόμας Βίντερμπεργκ.

Ρούμπεν Έστλουτ
Ο σουηδός σκηνοθέτης,
δημιουργός μεταξύ άλλων
των ταινιών *Ανωτέρα βία*
και *Square*

Το χιούμορ του μελλοθάνατου

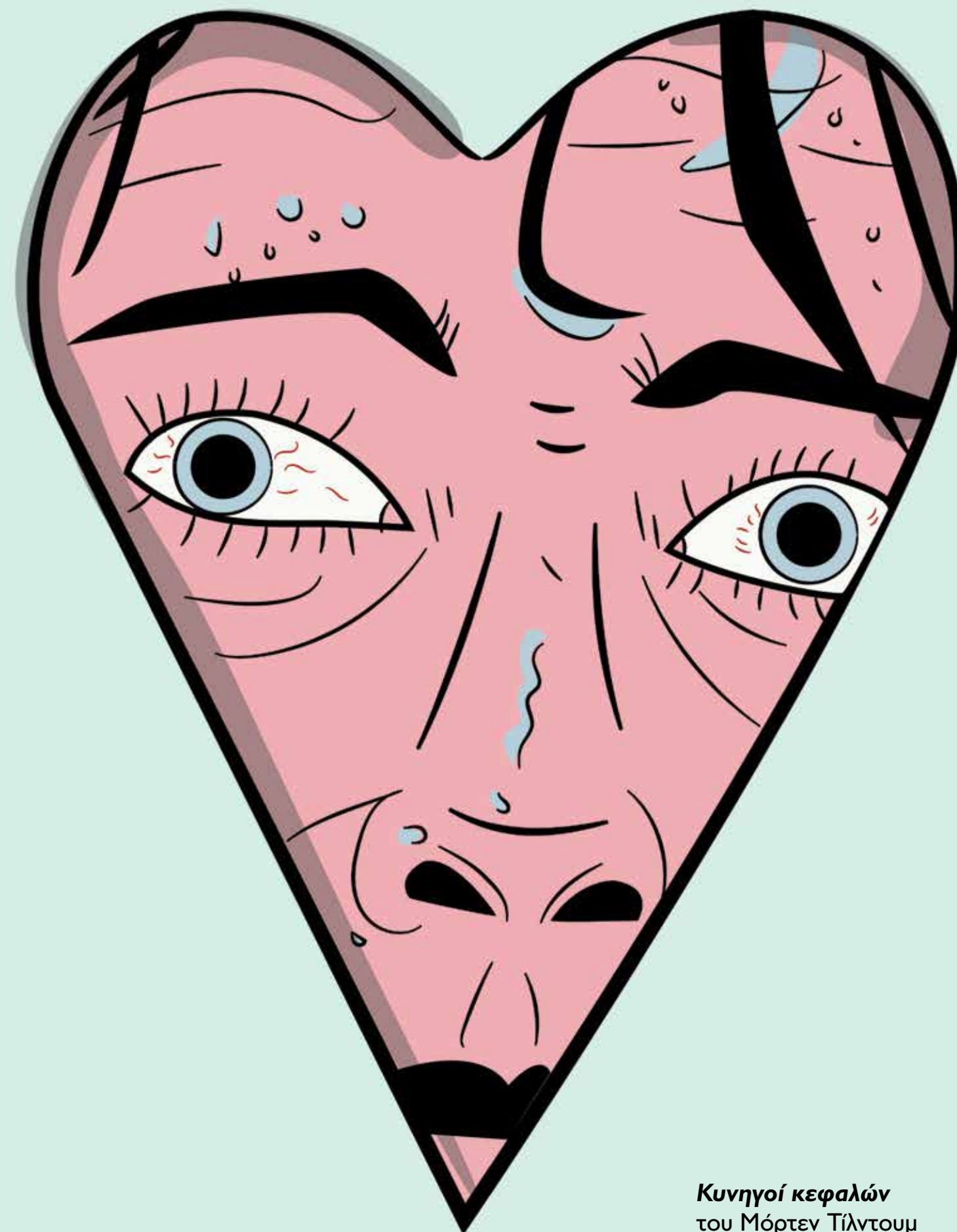
Μπαίνοντας στον καινούριο αιώνα σπρωγμένο από τη δυναμική του «Δόγματος» και τη ρωμαλέα δραματική παράδοσή του, το σκανδιναβικό σινεμά διεύρυνε τις θεματικές και τα στίλ του, αρχίζοντας να εξάγει μια σειρά από καλογυρισμένα νεονουάρ (από την «τριλογία του Millennium» ως το «Jar City» του Μπαλτάσαρ Κορμακούρ και τον «Υπνωτιστή» του Λάσε Χάλστρομ) και πρωτότυπα θρίλερ τρόμου σαν το αριστουργηματικό «Άσε το κακό να μπει» του Τόμας Άλφρεντσον, το οποίο ανανέωσε ευρηματικά το βαμπυρικό μύθο. Παράλληλα, επανεξέτασε τις μάλλον σκουριασμένες μέχρι τότε έννοιες χιούμορ, κωμωδία και χάπι εντ, με το δικό του φυσικά, φλεγματικό και κυνικό τρόπο.

Ο βραβευμένος με Όσκαρ μικρού μήκους σεναριογράφος («Μετά το γάμο», «Ίσως, αύριο!») και σκηνοθέτης Άντερς Τόμας Γιένσεν («Τα μήλα του Αδάμ») ισχυρίζεται πως «αν υπάρξει ένα πτώμα στη Δανία, κάποιος θα αστειευτεί γι' αυτό». Πρόκειται για μια άγνωστη στους μεσογειακούς λαούς αίσθηση του χιούμορ, γνωστή ως «χιούμορ του ικριώματος» (gallows humour). «Ταυτόχρονα θλιμμένο και αστείο, gálghátíοr στα ισλανδικά, αποτελεί τυπικό γνώρισμα πολλών σύγχρονων σκανδιναβικών ταινιών», όπως αναγνωρίζει και ο Γκρίμουρ Χακόναρσον των ισλανδικών «Δεσμών αίματος».

Δεν μιλάμε τόσο για την αστεία, τρυφερή και ανθρώπινη ματιά του Άκι Καουρισμάκι, ο οποίος έχει αναβαθμιστεί πλέον σε φεστιβαλικό auteur πρώτης γραμμής κερδίζοντας το Μεγάλο Βραβείο στις Κάννες με τον «Άνθρωπο χωρίς παρελθόν» και την Αργυρή Άρκτο στο φετινό Βερολίνο με το «The Other Side of Hope», ή τη διακριτική ειρωνεία του Μπεντ Χάμερ που θυμίζει Τατί («Ιστορίες της κουζίνας», «Η καινούρια ζωή του κύριου Χόρτεν», «1.001 γραμμάρια»), αλλά για το κατάμαυρο χιούμορ βίαιων θρίλερ όπως οι «Κυνηγοί κεφαλών» του Μόρτεν Τίλντουμ και το «Με σειρά εξασφάλισης» του Χανς Πέτερ Μόλαντ.

Στοιχεία του μπορεί να συναντήσει κανείς σε μισάνθρωπους («Ο κύριος Όβε») και πεισματάρηδες, εμμονοληπτικούς γέρους («Ο εκατοντάχρονος που πήδηξε από το παράθυρο κι εξαφανίστηκε»), το χιούμορ του μελλοθάνατου, όμως, βρίσκεται στα καλύτερά του στις σουρεαλιστικές σάτιρες του Ρόι Άντερσον («Τραγούδια από τον δεύτερο όροφο», «Ένα περιστέρι έκατσε σε ένα κλαδί συλλογίζόμενο την ύπαρξή του»), όπου ο Λουίς Μπουγιουέλ και ο Τέρι Γκίλιαμ συναντούν τους Μόντι Πάιθονς και όλοι μαζί τον Σάμιουελ Μπέκετ. Κοινωνικές σινε-μελέτες με ανατρεπτική δραματολογία και μοντέρνα αφήγηση, οι ταινίες του σπουδαίου Σουηδού δημιουργού εξελίσσονται σαν μια τεράστια φάρσα, μια κωμικοτραγική παρεξήγηση, αναδεικνύοντας τα πολιτικά και ηθικά αδιέξοδα του σύγχρονου πολιτισμού με τον πιο αστείο τρόπο. Γι' αυτό και τον πιο τρομακτικό.

Ο 43χρονος Ρούμπεν Έστλουτ αντιπαθεί τη σοβαροφάνεια του καλλιτεχνικού σινεμά και, όπως ο ίδιος μου είπε συζητώντας για το «Τετράγωνο», «θαυμάζω τον Ρόι Άντερσον, ο οποίος αποδεικνύει πως μπορείς να έχεις ένα πολύ σοβαρό περιεχόμενο μέσα σε μια πολύ αστεία συνθήκη». Η πρώτη του μεγάλη διάκριση για το καινούριο enfant terrible του σκανδιναβικού σινεμά ήρθε πριν τρία χρόνια με το «Ανωτέρα βία», ένα μοντέρνα μπεργκμανικό όσο και αποστασιοποιημένα σαρκαστικό δράμα πάνω στα ανθρώπινα ένστικτα και τα κοινωνικά στερεότυπα που απέσπασε υποψηφιότητες Χρυσής Σφαίρας και BAFTA για ξενόγλωσση ταινία. Ένα βήμα μακρύτερα, το «Τετράγωνο» επιτίθεται στο ατσάλωτο βορειοευρωπαϊκό modus vivendi και από τις... τέσσερις πλευρές, περιγράφοντας μέσα από τη σουρεαλιστική οδύσσεια ενός εικαστικού επιμελητή να βρει το κλεμμένο κινητό και πορτοφόλι του πως η τετράγωνη λογική υποχωρεί πόντο - πόντο, βήμα - βήμα και τελικά καταρρέει μπροστά στο απρόοπτο της αληθινής ζωής. Τα μυστικά της οποίας αναζητά απεγνωσμένα η σκανδιναβική κοινωνία και (πολλά εξ αυτών) μοιάζει να έχει βρει το μοντέρνο σκανδιναβικό σινεμά.

Κυνηγοί κεφαλών
του Μόρτεν Τίλντουμ

Τελευταία έξοδος: Ρίτα Χέιγουορθ
του Φρανκ Ντάραμποντ

Όταν το κελί ορίζει το κάδρο

Η φυλακή και όλα όσα συμβολίζει γίνονται στις επόμενες σελίδες αντικείμενο συζήτησης.

Δυο κείμενα ανιχνεύουν σημεία επαφής και απόκλισης στον τρόπο με τον οποίο οι καλλιτέχνες αφέθηκαν στον κλειστοφοβικό κόσμο των κελιών. Η **Δήμητρα Νικολοπούλου** ακουμπά τους άγραφους νόμους της τέχνης σε ένα κείμενο που δεν έχει σκοπό να απαριθμήσει την παρουσία της φυλακής στην τέχνη, αλλά να σημειώσει στιγμές που οδήγησαν τους δημιουργούς στην αναζήτηση νοήματος. Ο **Κώστας Σαμαράς** γράφει ένα κείμενο για μια εμβληματική ταινία φυλακής, που βρήκε την έμπνευσή της σε ένα βιβλίο, τον «Πεταλούδα». Αφορμή για όλα αυτά είναι οι προβολές σε καταστήματα κράτησης που πραγματοποιεί το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο των Περιφερειακών του Εκδηλώσεων. Ο πολιτισμός, σε όποια μορφή, πίσω από τα κάγκελα αποκτά άλλη διάσταση. Ταινίες προβάλλονται σε κρατούμενους, σε έναν χώρο όπου ο χρόνος κυλά σε έναν άλλο ρυθμό απ' αυτόν του έξω κόσμου.

Ο άγραφος νόμος της τέχνης

της Δήμητρας Νικολοπούλου

Η φυλακή και οι συμβολισμοί της, η τιμωρία, ο σωφρονισμός, η στέρηση δικαιωμάτων γεννούν στον άνθρωπο φόβο. Ενίοτε και μια κρυφή διέγερση που φυτρώνει στον τόπο με τα απαγορευμένα. Τα συναισθήματα, όσο απαγορευμένα κι αν είναι, παραμένουν ακίνδυνα περιχαρακωμένα στον κόσμο του ψυχισμού. Στην κόψη μιας πράξης όμως χαράσσεται η διαχωριστική γραμμή μεταξύ του εγκληματικού κόσμου και του άλλου. Αυτή η διαχωριστική γραμμή γοητεύει την τέχνη. Η φυλακή γίνεται σύμβολο ανελευθερίας, κριτικής στο καθεστώς, ή στην ίδια την Ιστορία.

Άλλοτε τα δεσμά της φυλακής απελευθερώνουν δημιουργικές δυνάμεις, ωθούν τους ανθρώπους στην αναζήτηση κάθαρσης, νοήματος σε μια ζωή που στερείται δράσης. Το 1896 ο Όσκαρ Ουάιλντ γράφει από τη φυλακή του Ρέντινγκ μια μακροσκελή επιστολή προς τον εραστή του, λόρδο Άλφρεντ Ντάγκλας. Εκεί, εξομολογείται: «Εμείς που ζούμε στη φυλακή και που στη ζωή μας δεν υπάρχουν γεγονότα, παρά μόνο θλίψη, είμαστε αναγκασμένοι να μετράμε τον χρόνο σε παλμούς πόνου και με την ανάμνηση πικρών στιγμών». Γίνεται ο ίδιος λογοτεχνικός ήρωας, καταραμένος σαν εκείνους που γέννησε το μυαλό του.

Σκοτεινή παλέτα

Ο Ευγένιος Ντελακρουά μεταφέρει τον φυλακισμένο του Σιγιόν σε έναν πίνακα, δίνοντας έμφαση στην αγωνία του φυλακισμένου. Σκοτεινά χρώματα 'πνίγουν' τον ήρωα, αναδεικνύοντας το μαρτύριό του. Μ' αυτή τη ζοφερή παλέτα συλλαμβάνει ο ζωγράφος την εικόνα της φυλακής. Λίγους μήνες πριν αυτοπυροβοληθεί, ο Βίνσεντ Βαν Γκογκ αντιγράφει ένα έργο του Ντορέ, καθρεφτίζοντας στον καμβά την χρόνια κατάθλιψή του. Κρατούμενοι σκυφτοί περπατούν σε κύκλο, σ' έναν ελάχιστο προαύλιο χώρο φυλακής

υπό το άγρυπνο βλέμμα των φρουρών. Οι «Φυλακισμένοι στο προαύλιο» αντανακλούν τον τραυματισμένο ψυχισμό του, η φυλακή εικονοποιεί την παραμονή του στο ψυχιατρικό κέντρο του Σαιν Ρεμού, παγιδεύει το πνεύμα του σ' έναν αέναο κύκλο ψυχικής οδύνης.

Η σημασία της φυλακής εννοιοδοτείται σε κάθε ιστορική περίοδο σε ανάρτηση με το πλέγμα θεσμών που χτίζει η κοινωνία σύμφωνα με τις ανάγκες, τα κεκτημένα και τον πολιτισμικό της πήχη. Είναι αδύνατο να συγκρίνει κανείς μια φυλακή τον Μεσαίωνα, με μια φυλακή στην εποχή της Νεωτερικότητας. Αντιστοίχως, ακόμη και σήμερα δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης στα σωφρονιστικά συστήματα μεταξύ χωρών.

Η τιμωρία προερχόμενη από ένα σύστημα εξουσίας, άλλαξε μορφή στους αιώνες, διατήρησε σε πολλές περιπτώσεις όμως μια κοινή συνισταμένη: τον παραδειγματισμό. Μια ηχηρή τιμωρία που θα αποτρέψει πιθανούς μελλοντικούς παραβάτες. Ή μια διαβόητη φυλακή, συνώνυμη του φόβου. Αλκατράζ, το νησί του διαβόλου, Port Arthur, Γκουαντάναμο, Carandiru, Bang Kwang, Σαν Κουέντιν, Σινγκ-Σινγκ.

Κάποτε ένα κελί χρησίμευε για την σύντομη κράτηση ενός παραβάτη, έως ότου βρεθεί αντιμετώπος με την τιμωρία του: ξυλοδαρμό, εξορία, εκτέλεση. Συχνά μια εκτέλεση δημόσια, ένα θέαμα που συγκέντρωνε τα πλήθη και ενίσχυε το αίσθημα τρόμου. Από τη σταύρωση, στην πυρά, τον αποκεφαλισμό ή την ηλεκτρική καρέκλα. Οι εκδοχές άπειρες - η ανθρώπινη φαντασία δεν μετριάζεται όταν πυροδοτείται από την εκδίκηση.

Μέχρι που το κελί μετατράπηκε στην ίδια την τιμωρία. Στη στέρηση ελευθερίας με στόχο την βελτίωση της διαγωγής ενός ανθρώπου που έχει διαπράξει αδίκημα. Όσο η φυλακή παραμένει σύνορο, οι καλλιτέχνες προσπαθούν

Ο Όσκαρ Ουάιλντ

Το 1816 ο Λόρδος Βύρων επισκέπτεται μαζί με τον Πέρσου Σέλλει, τη Λίμνη της Γενεύης. Η περιήγησή του στο Κάστρο του Σιγιόν -όπου τρεις αιώνες νωρίτερα είχε φυλακιστεί ο επαναστάτης Μπονιβάρ- εμπνέει το ποίημά του «Ο φυλακισμένος του Σιγιόν».

να το προσπελάσουν –έστω νοερά- στηλιτεύοντας τους μηχανισμούς του. Όταν το 1968 ο Τζόνι Κας έχυσε επιδεικτικά το ποτήρι με το βρώμιχο νερό που έπιναν οι κρατούμενοι στις φυλακές Φόλσομ, η κίνησή του άνοιξε ξανά τη συζήτηση για τις συνθήκες κράτησης και τα δικαιώματα των φυλακισμένων.

Η φυλακή - καθρέφτης

Οι αλυσοδεμένες φιγούρες στον πίνακα του Γκόγια που απεικονίζει το εσωτερικό μιας φυλακής, κάτω από ένα ακνό παγωμένο φως, με σβησμένα χαρακτηριστικά στο πρόσωπο, μας γνέφουν πως ο τρόμος παραμονεύει. Η σκοτεινή όψη της ανθρώπινης φύσης καθοδηγεί συχνά το πινέλο του ζωγράφου ο οποίος καταδικάζει με την τέχνη του τη βία που ασκείται στους φυλακισμένους.

Με ένα πολιτικό λιμπρέτο που βαδίζει στις αξίες του Διαφωτισμού, ο «Φιντέλιο» -η μοναδική όπερα που έγραψε ο Μπετόβεν- διαδραματίζεται μέσα στα σκοτεινά μπουντρούμια μιας φυλακής. Μ' ένα παιχνιδίσμα φύλων, ο Μπετόβεν τοποθετεί την ηρωίδα του Λεονόρα, μεταμφιεσμένη ως Φιντέλιο στα υπόγεια μιας ισπανικής φυλακής κοντά στη Σεβίλλη μ' έναν στόχο: να βοηθήσει τον αγαπημένο της Φλόρεстан να αποδράσει. Βαθιά πολιτικό έργο, μια ωδή στην ευθραυστότητα της ανθρώπινης φύσης.

Το 1816 ο Λόρδος Βύρων επισκέπτεται μαζί με τον Πέρσου Σέλλει, τη Λίμνη της Γενεύης. Η περιήγησή του στο Κάστρο του Σιγιόν -όπου τρεις αιώνες νωρίτερα είχε φυλακιστεί ο επαναστάτης Μπονιβάρ- εμπνέει το ποίημά του «Ο φυλακισμένος του Σιγιόν». Ο ανώνυμος ήρωας του Λόρδου Βύρωνα θάβεται στη σκόνη του χρόνου. Γερνά στο κελί κι όταν οι φύλακες έρχονται μια

μέρα να τον ελευθερώσουν, αναρωτιέται τι του έχει απομείνει στον έξω κόσμο.

Το μοτίβο της ελευθερίας

Στον κινηματογράφο η φυλακή όρισε το κάδρο αφηγήσεων που άφησαν το αποτύπωμά τους. Τα κάγκελα, οι ψηλοί φράχτες, τα σκονισμένα προαύλια και οι πύργοι παρακολούθησης οριοθέτησαν την ελπίδα για ελευθερία, φυλετικές εκρήξεις, τη βία σε όλες της τις μορφές, περιπτώσεις αδικίας και δικαιοσύνης. Ο χρόνος μέσα σε μια φυλακή διαστέλλεται, ο ρυθμός, πιο αργός αφήνει τον θεατή να βυθιστεί στο ασφυκτικό της περιβάλλον. Η κάμερα κινείται ανάμεσα σε σκοτεινούς διαδρόμους και κελιά, ταυτόχρονα όμως καταγράφει τον έξω κόσμο, μέσα από τον μικρόκοσμο της φυλακής.

Ακριβώς αυτό επιχειρεί ο Ζαν Ρενουάρ στη «Μεγάλη Χίμαιρα» ανατέμνοντας σχεδόν χειρουργικά την μεσοπολεμική Ευρώπη μέσα από τις σχέσεις που διαμορφώνονται μέσα στη φυλακή. Η κάμερα χορογραφεί ανάμεσα στα κελιά, καταγράφει την τραυματισμένη κοινωνία που προσπαθεί να αναγεννηθεί από τις στάχτες της και να διαφυλάξει τις αξίες της, αντίδη για την καταστροφική καταιγίδα που θα ξεσπάσει σύντομα. «Έξω τα παιδιά παίζουν τους στρατιώτες, εδώ μέσα οι στρατιώτες παίζουν σα να 'ναι παιδιά».

Η μυρωδιά του έξω κόσμου επανέρχεται διαρκώς σαν ένα μοτίβο, μια μουσική φράση που σιγοψιθυρίζει «ελευθερία». Το κνήγι της απαιτεί θυσίες, είναι το φως στην άκρη ενός δύσβατου τούνελ, μεταφορικά ή κυριολεκτικά. Ο υπολοχαγός Φοντέν στο «Ένας καταδικασμένος σε θάνατο δραπετεύσει» του Ρομπέρ Μπρεσόν, κυνηγά τη ζωή, δραπετεύοντας από το ζοφερό

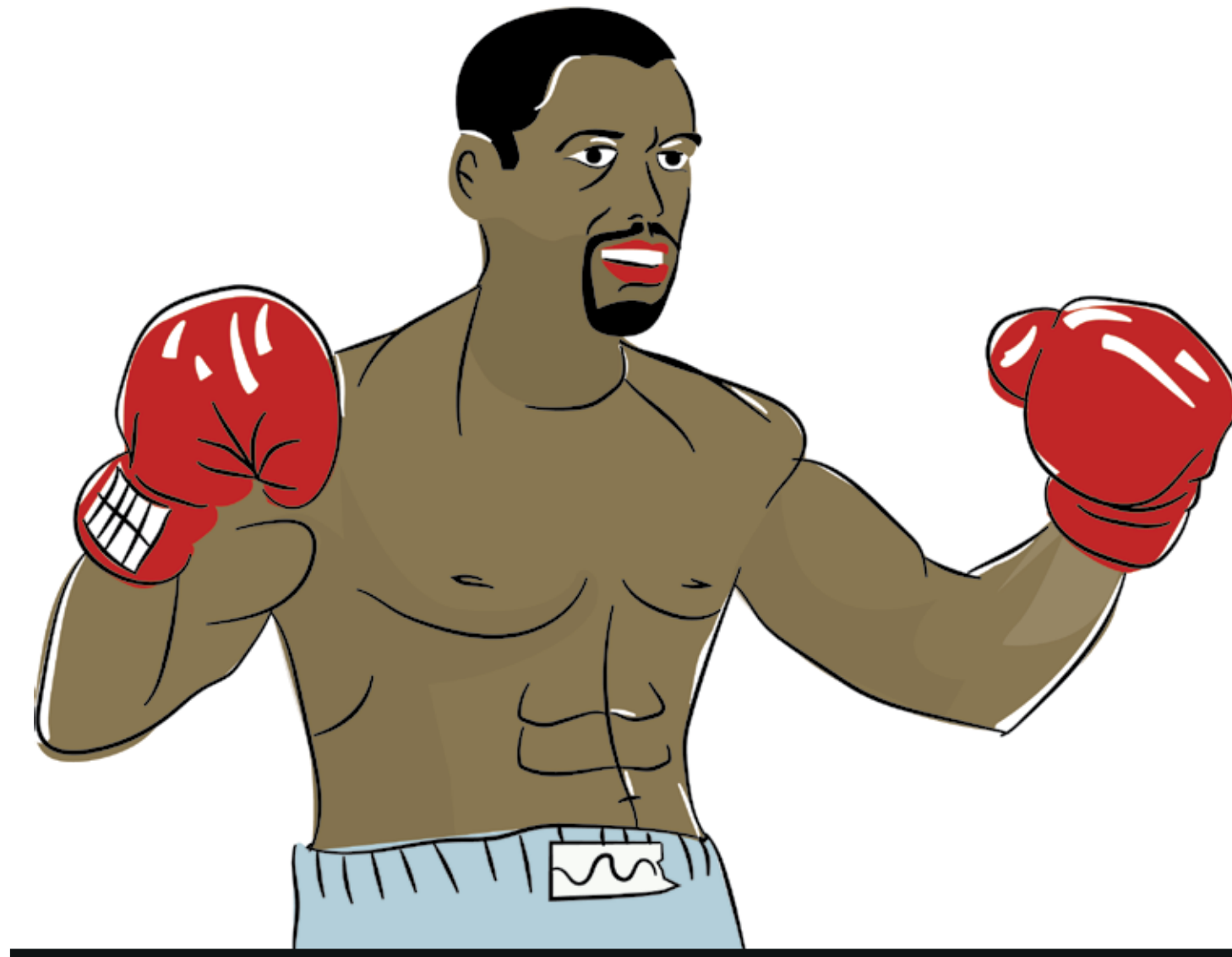
πεπρωμένο που γράφεται ερήμην του. Το ίδιο όνειρο μοιράζεται και ο Ανρί στον «Πεταλούδα» του Φράνκλιν Σάφνερ, ο Άντι, ο χαρακτήρας του Στίβεν Κινγκ που πήρε σάρκα και οστά στην ταινία «Τελευταία έξοδος: Ρίτα Χέιγουορθ» του Φρανκ Ντάραμποντ ή ο Φρανκ στην «Απόδραση από το Αλκατράζ» του Ντον Σίγκελ. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο καταλύτης που θα οδηγήσει τον ήρωα στην άλλη άκρη του ψηλού τοίχου είναι μια δυνατή φιλία. Ψημμένη στους σκληρούς άγραφους νόμους της φυλακής, λειτουργεί απελευθερωτικά.

Η εμπιστοσύνη είναι λέξη – κλειδί στον τόπο «φυλακή». Ο νόμος της σιωπής γράφει τα σβησμένα κεφάλαια της ιστορίας, όσα ποτέ δεν θα αποκαλυφθούν. Είναι το τεντωμένο σκοινί στο οποίο ισορροπεί ο νεαρός Μαλίκ στο υπαρξιακό δράμα φυλακής «Προφήτης» του Ζακ Οντιάρ. Είναι οι υποψίες των φυλακισμένων που γέρνουν την πλάστιγγα προς τον νέο συγκρατούμενό τους στο «Le Trou» του Ζακ Μπεκέρ. Είναι η φτερούγα προστασίας του σκληρού κατάδικου Ερλ προς τον νεαρό Ρον στο «Animal Factory» του Στιβ Μπουσέμι ή η σωτηρία του δεσμοφύλακα που εγκλωβίζεται στο «Κελί 211» του Ντάνιελ Μονσόν.

Η σωματοποίηση του καλού και του κακού

«Το να είσαι εναντίον του κακού, δεν σε κάνει καλό. Απόψε ήμουν εναντίον του και μετά έγινα κι εγώ κακός», γράφει ο Χέμινγουεϊ στα «Νησιά της Καραϊβικής». Το καλό και το κακό, είτε αναμειγμένα με όρια θολά, είτε ξεκάθαρα διαχωρισμένα σαν από εγκάρσια τομή, σχεδόν σωματοποιούνται στις ταινίες φυλακής. Κρατούμενοι και φύλακες συγκροτούν έναν μικρόκοσμο τε-

Ο τυφώνας του Νόρμαν Τζούισον

ταμένων δυνάμεων. Στο –μαγικού ρεαλισμού- «Πράσινο μίλι» (σε σκηνοθεσία Φρανκ Ντάραμποντ), ο συντηρητικός φύλακας υποκύπτει στην ψυχική ευγένεια του καλοκάγαθου γίγαντα που διανύει το τελευταίο μίλι του προς την ηλεκτρική καρέκλα. Στο «Εξπρές του Μεσονυχτίου» του Άλαν Πάρκερ το κακό είναι απόλυτο, ένας Άδης επί γης που καταδικάζει τον ήρωα σε ένα αμείλικτο σωματικό και πνευματικό μαρτύριο.

Ιστορίες αληθινές, που όμως διαθλώνται μέσα από την ποιητική αδεία που χρειάζεται ο κινηματογραφικός μύθος για να αναπνεύσει. Η ιστορία του Μπόμπι Σαντς –μέλος του IRA που πέθανε το 1981 στη διάρκεια απεργίας πείνας- επανήλθε αρκετές φορές στη μεγάλη οθόνη. Η καθηλωτική όμως ματιά του εικαστικού Στιβ Μακ Κουίν στο «Hunger», που ζωντάνεψε τις 66 τελευταίες ημέρες του απεργού πείνας μέσα στη βρετανική φυλακή Μείζ, έδωσε νέα διάσταση στην ιστορία. Το 1975 ο Μπομπ Ντίλαν τραγουδά το «Hurricane», δανειζοντας τη φωνή του στον πυγμάχο Ρούμπιν Κάρτερ που καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη για ένα έγκλημα που δεν διέπραξε. Νέα στοιχεία τον αθώωσαν ύστερα από 19 χρόνια άδικου εγκλεισμού. Ελευθερος πολίτης πλέον, είδε την ιστορία του να γίνεται ταινία το 1999 με τον Ντένζελ Ουάσιγκτον να τον υποδύ-

ται στο «Hurricane» του Νόρμαν Τζούισον. Κλεμμένη ζωή και του Τζέρι Κόνλον, ενός από τους 4 του Γκίλντφορντ που καταδικάστηκαν άδικα για μια βομβιστική επίθεση στο Λονδίνο. Ο Τζιμ Σέρινταν, έφερε την ιστορία τους στη μεγάλη οθόνη με τον Ντάνιελ Ντέι Λιούις στο ρόλο του Κόνλον να απαιτεί δικαιοσύνη «Είς το όνομα του πατρός» και της αλήθειας.

Είτε ονομάζεται Γιουσίτσια, είτε Θέμιδα, η θεά της δικαιοσύνης κάνει και λάθη, τα οποία μετατρέπουν αθώους σε εξιλαστήρια θύματα και ενίοτε σε σύμβολα. Η φυλακή γίνεται η δύναμη που μεταμορφώνει τον Εντμόντ Νταντές σε Κόμη του Μόντε Κρίστο και μετουσιώνει την εκδικητική του παρόρμηση σε εξευγενισμένη μεν σκληρή δε τιμωρία όσων συνωμότησαν εναντίον του. Είναι η αιχμαλωσία του μυαλού που αναγκάζει τα ρολόγια να σταματήσουν, η απομόνωση των δολοφονικών ενστίκτων από το κοινωνικό σύνολο, η τιμωρία να είσαι κλεισμένος σε ένα κελί αντιμέτωπος με τον ίδιο σου τον εαυτό. Στην ιστορία της τέχνης, οι δαίμονες των καλλιτεχνών φώλιασαν στα σύμβολα της φυλακής, μετέτρεψαν το πραγματικό σε φαντασιακό κι ύστερα - με την πένα, το πινέλο, την παρτιτούρα ή την κάμερά τους - σήκωσαν λίγη από τη σκόνη που σκεπάζει τους προαύλιους χώρους των φυλακών.

Ο Πεταλούδας του Φράνκλιν Σάφνερ

Ελευθερία – εξουσία και Θεός

Μια κριτική ματιά στον «Πεταλούδα»

Του Κώστα Σαμαρά *

Ο «Πεταλούδας» ήταν μια πραγματική ιστορία – αυτοβιογραφία, που αρχικά υπό τη μορφή του βιβλίου του πρώην κατάδικου Ανρί Σαριέρ καθόρισε όσο ελάχιστα άλλα πράγματα την προεφηβική μου ηλικία (και όχι μόνο). Τον «Πεταλούδα» τον διάβασα σε ηλικία περίπου δεκατριών ετών, γύρω στο 1972. Έπεσε στα χέρια μου εξαιτίας ενός ξάδερφου μου, πέντε χρόνια μεγαλύτερου, που τον φιλοξενούσαμε τότε στο νοικιασμένο σπίτι μας στο Γαλάτσι στην Αθήνα. Είχε κατέβει από την Καλαμπάκα για σπουδές στο Μετσόβειο Πολυτεχνείο και όντας αριστερόφρονων (τότε ήταν και της μόδας), έφερνε στο σπίτι διάφορα περίεργα και ενδιαφέροντα και για εμένα βιβλία. Μεταξύ αυτών και το βιβλίο του Ανρί Σαριέρ, το οποίο νομίζω ότι είχε πρωτοκυκλοφορήσει τότε και στα ελληνικά.

Αργότερα βέβαια, αρκετά χρόνια αργότερα, το βιβλίο μεταφέρθηκε και στον κινηματογράφο, από τον Φράνκλιν Σάφνερ με πρωταγωνιστές τον Στιβ Μακ Κουίν στον ομώνυμο ρόλο και τον Ντάστιν Χόφμαν στον ρόλο του «κολλητού» του, ή μάλλον και όπως εμφανίζεται στην ταινία περισσότερο, του «προστατευόμενου» φίλου -συγκρατούμενου - συνοδοιπόρου.

Θα έλεγα εδώ ότι, όπως πολλές φορές συμβαίνει με την μεταφορά από την κειμενική μορφή ενός έργου – ιστορίας, είτε πραγματικής είτε φανταστικής, σε οπτική-δραματοποιημένη μορφή, κάποια στοιχεία χάνονται και κάποια άλλα αναδεικνύονται μέσα από τη διαφοροποίηση του τρόπου ανάγνωσής της. Έτσι έγινε και στη συγκεκριμένη περίπτωση της ιστορίας του «Πεταλούδα». Φυσικά, αυτό για να γίνει αντιληπτό θα έπρεπε ο ενδιαφερόμενος να κρίνει μεταξύ των δύο τρόπων ανάγνωσης και θέασης, να έχει τις εμπειρίες και των δύο.

Εγώ από τη μεριά μου συστήνω ανεπιφύλακτα και την ανάγνωση του βιβλίου του Ανρί Σαριέρ (ο οποίος παρεμπιπτόντως έγραψε και συνέχεια του πρώτου βιβλίου, το οποίο οφείλω να ομολογήσω ότι δεν θυμάμαι αν το διάβασα ποτέ), είτε έχει δει κάποιος την ταινία με τον Στιβ Μακ Κουίν, είτε όχι.

Διότι μπορεί στην οπτική μορφή του κειμένου του βιβλίου ο Στιβ Μακ Κουίν και ο Ντάστιν Χόφμαν (και κάποιοι ακόμα ηθοποιοί σε δευτερεύοντες ρόλους) να «δίνουν ρέστα» και να διαμορφώνουν το επίπεδο της ταινίας (την οποία εγώ την τοποθετώ μεταξύ κλασικής και ρεαλιστικής τεχντροπίας), όμως και η ανάγνωση του ίδιου του βιβλίου θα δώσει στον αναγνώστη μεγάλες εντάσεις και μεγάλα περιθώρια φανταστικής «συμμετοχής», σε βαθμό που να μην μπορείς να το αφήσεις από τα χέρια σου.

Το σημαντικότερο ατού αυτού του «μαγνητισμού» που δημιουργεί και η ταινία και το βιβλίο αντίστοιχα στον θεατή και τον αναγνώστη, είναι το ίδιο το κεντρικό θέμα που πραγματεύεται: η ιδέα της ελευθερίας του ανθρώπου, η ελευθερία του σώματος, αλλά κυρίως η ελευθερία του μυαλού. Καθότι και στο παρελθόν και σήμερα, και παντού και πάντα, υπήρχαν και υπάρχουν άνθρωποι που αντικειμενικά θεωρούνται «ελεύθεροι» σωματικά, όμως πνευματικά περιορίζονται από αδιapέραστα «κάγκελα» (κάγκελα, κάγκελα παντού, που λέει και ο Τζίμης Πανούσης!).

Η ταινία αφηγηματικά ξεδιπλώνεται με γραμμική χρονική ροή, που διακόπτεται σε δυο-τρία σημεία με κάποιοι είδους φλας μπακ του πρωταγωνιστή. Οι χώροι κράτησης, οι προσπάθειες και οι ενέργειες των πρωταγωνιστών για την κατ' επανάληψη επιτυχία της κάθε απόδρασης παρά το ιδιαίτερα

βαρύ αντίτιμο (τον εφιάλτη της απομόνωσης ή και του πιθανού θανάτου με μια σφαίρα στην πλάτη), είναι πειστικές και ρεαλιστικές.

Η ιδέα της ελευθερίας μέσω της απόδρασης με κάθε τρόπο και μέσω της ανατροπής οποιουδήποτε εμποδίου, διαπερνά το βιβλίο και την ταινία από την πρώτη σχεδόν σελίδα μέχρι την τελευταία, και από την πρώτη σκηνή της ταινίας μέχρι σίγουρα την τελευταία αντίστοιχα. Και μάλιστα σε βαθμό που κάποιος ερευνητής της ψυχολογίας να το θεωρήσει ενδεχομένως και εμμονή του συγγραφέα-πρωταγωνιστή της ιστορίας αυτής.

Κατά την άποψή μου, και αφού αντιλήφθηκα την βαρύτητα της υποσυνείδητης επιρροής καταρχήν του βιβλίου του Ανρί Σαριέρ πάνω μου, όταν πια βρέθηκα και εγώ στη φυλακή του Κορυδαλλού το 1985 για πρώτη φορά, και συνειδητοποίησα πόσο βαθιά με είχε επηρεάσει ώστε από τον πρώτο μήνα της κράτησής μου, με διαπερνούσε ολόκληρο αυτή η «εμμονή» της ελευθερίας μέσω της απόδρασης και κατέληξα να έχω κάνει πέντε αποδράσεις και πέντε απόπειρες – και να φτάσω τα 30 χρόνια ποινής (!)...

Όταν λοιπόν κάποιος βρεθεί πίσω από τα κάγκελα, είτε κυνηγώντας τις ηδονές της παράνομης ζωής, είτε από «ατύχημα», είτε και λόγω χαρακτήρα, είτε από πεποίθηση, δεν αντέχει τον περιορισμό της ελευθερίας του και έτσι δύο βασικές επιλογές έχει:

Ή θα κάτσει να βγάλει την φυλακή του όσο πιο ανώδυνα γίνεται χρησιμοποιώντας κάθε παρεχόμενο δικαίωμα από το Σωφρονιστικό Σύστημα προς όφελός του, όπως και ο Ντέγκα της ιστορίας – Ντάστιν Χόφμαν στην ταινία, ή θα τα παίξει όλα για όλα κυνηγώντας την ελευθερία σε κάθε τυχαία ευκαιρία και με κάθε οργανωμένο τρόπο, όπως ο «Πεταλούδας», δηλαδή ο Στιβ Μακ Κουίν στην ταινία, ατσαλώνοντας με κάθε εμπόδιο τον εαυτό του και το πνεύμα του και προσπαθώντας με κάθε νέα προσπάθεια προς το όραμα της ελευθερίας, να πετύχει το αδύνατο.

Η διαχείριση όμως των αποτελεσμάτων αυτής της επιλογής, του δρόμου της ελευθερίας μέσα από το «σπάσιμο» των κανόνων και των περιορισμών του συστήματος δεν είναι και η ευκολότερη υπόθεση και η επιβίωση του κυνηγημένου δεν είναι και το ευκολότερο πράγμα, ακόμα και για έναν πεπειραμένο του είδους. Και είναι πολύ σπάνιο να ξεφύγει κάποιος από αυτόν τον φαύλο κύκλο του παιχνιδιού «κλέφτες και αστυνομοί» ή του «κρύβομαι και έλα να με βρεις», ειδικά όταν δεν αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα του «μέτρου» σε κάθε είδος παιχνιδιού, κατά την έννοια του «παν μέτρον άριστον» των αρχαίων ημών προγόνων.

Παρεμπιπτόντως, κάτι αντίστοιχο με αυτό που συνέβη στην δεύτερη απόδραση του «Πεταλούδα», όπου τον κάρφωσε μια γιομμένη μοναστηριού στις Αρχές και του «σούφρωσε» και τα μαργαριτάρια που της άφησε σαν γιγύηση, έχουν συμβεί, με παραλλαγές βέβαια, σε δύο γνωστές μου περιπτώσεις!

Και αυτό δεν είναι κάτι περίεργο, καθότι πάντα η εκκλησία υποτασσόταν στις εξουσίες. Και αυτό δίδαξε: (επιστολή προς Ρωμαίους, Αποστ. Παύλου, κεφ 13-1): «Κάθε ψυχή ας υποτάσσεται στις ανώτερες εξουσίες... Όποτε εκείνος που εναντιώνεται στην εξουσία εναντιώνεται στη διαταγή του Θεού...».

*Ο Κώστας Σαμαράς είναι κρατούμενος στο Κατάστημα Κράτησης Τρικάλων και συγγραφέας του αυτοβιογραφικού βιβλίου «Καταζήτείται» (1999, εκδόσεις ΑΚΤΗ - ΟΞΥ ΕΠΕ)

Η γραμματική των συναισθημάτων

Του Χρήστου Πολίτη

Δεν μεγάλωσα με Ταρκόφσκι και Κισλόφσκι και δεν είχα ιδέα ποιος ήταν ο Αγγελόπουλος. Είχαμε το περιοδικό ΣΙΝΕΜΑ, να έρχεται σε δυο αντίτυπα κάθε μήνα, και θαυμάζαμε ακόμα και τις άνω τελείες. Από την άλλη όμως είχαμε κάτι αστέρια, μάλλον διαφορετικά από τα συνηθισμένα που τα βράδια άναβαν και «έδειχναν» σινεμά σε εκείνο το θερινό σινεμά που είχε για θέα μια ψηλή ταράτσα που ήταν για μένα το πιο πολύτιμο καταφύγιο. Ήθελα να γίνω ο Κέβιν, που άφησαν οι γονείς του, μόνο στο σπίτι του ή να τραγουδάω με τους 7 νάνους, να κρυφογελάω στις αθυρόστομες εκρήξεις του Safe Sex και να χαμοουριέμαι που ο Τιτανικός κρατάει τόσες ώρες. Κι ύστερα τα φώτα έσβησαν και εκείνα τα αστέρια κρύφτηκαν μια για πάντα. Και σαν εκείνη η ταράτσα να γκρεμίστηκε για πάντα. Κι ενώ αυτό το γκρέμισμα θα έπρεπε να μου επιτρέψει να βλέπω ακόμα πιο μακριά, ένοιωσα τυφλός.

Μάλλον δεν το ομολογήσαμε ποτέ αλλά εκείνη η τελευταία προβολή του μοναδικού στην περιοχή σινεμά δεν έμεινε στη μνήμη κανενός, ίσως γιατί έτσι έπρεπε να ήταν. Κανείς δεν θυμάται με ακρίβεια ποια ήταν η πρώτη και ποια η τελευταία φορά που είδαμε σινεμά. Τότε γνωρίζαμε και ανταποκρινόμασταν σε όποιο κινηματογραφικό κάλεσμα ακόμα και εκείνα που μας κοκκίνιζαν και ήταν τα μικρά μας μυστικά.

Όσο βαρετά κι όσο μελό κι αν ακούγονται τα παραπάνω, άλλο τόσο ειλικρινή είναι και δεν θα μπορούσαν να γραφτούν με διαφορετικό τρόπο. Και θαρρώ πως αρκετά έχουν λογοκριθεί από μια ακόμα σοβαρή πλευρά του εαυτού μου. Ευτυχώς όμως δεν επικρατεί συχνά. Αν επικρατούσε, ίσως και να μην συμμετείχα σε αυτό που λέγεται Parthenón Film Festival. Ο αδερφός του άλλου, κι ο άλλος συμμαθητής, κι οι δυο γείτονες και όλοι μια οικογένεια. Αλλά εκείνο το σβήσιμο του θερινού, μάλλον υπήρχε ακόμα αναμμένο μέσα μας. Από τότε. Και δεν έσβησε, απλά περίμενε.

Η ιδέα για το Parthenón ήταν απλή και συνοπτική.

Να επιστρέψουμε το σινεμά πίσω στο χωριό, και να ανηφορίσουμε στον Παρθενώνα, ένα χωριό λίγο πιο ψηλά από τον Νέο Μαρμαρά, εκεί που μεγάλωσαν ο Άγγελος, η Μάγδα, ο Φώτης, ο Στράτος και ο Χρήστος. Ουσιαστικά να αναστήσουμε κάτι που είχε πεθάνει. Όχι ακριβώς το σινεμά, αλλά εκείνους τους ήρωες που τότε μας μιλούσαν και δεν τους καταλαβαίναμε. Οι συγκεκριμένοι ήρωες. Ένα πωsgύρισμα είναι αυτό το φεστιβάλ, αλλά από τα πιο τίμια και ευγενικά προσωπικά κατορθώματα, από εκείνα

που ότι σκέφτεσαι, μπορείς να το προτείνεις και κανείς να μην ντραπεί. Γιατί το είχε σκεφτεί πιο πριν.

Εντάξει, τους ήρωες τους ζωντανεύουμε, έχουμε απέναντι, αλλά ουσιαστικά πίσω μας, οικογένειες και φίλους, τι άλλο έμενε; Ουσιαστικά δεν έμενε τίποτα. Όλα έτοιμα και με λάθη και με τρικλοποδιές για την πρώτη διοργάνωση πριν δυο χρόνια. Κι όταν ξεκίνησαν τα 400 Χτυπήματα, έβαλα τα κλάματα. Κι αυτή τη φορά δε με ενθουσίαζαν οι ήρωες στο πανί, αλλά οι ήρωες που ήταν στην πλατεία και περίμεναν να δουν τον σινεμά. Αρσενικό ουσιαστικό, που καταλήγει και σε «σινεμάδες» και ακούγεται τόσο υπέροχα. Γιατί η γραμματική και το συντακτικό του καθενός, εκεί γίνεται του όλου. Το Parthenón δεν είναι διδακτικό, δεν παίρνει τον ρόλο του δασκάλου. Είναι αχόρταγα καθαρό και αθεράπευτα ρομαντικό, λιγώνεται με τα πρόσωπα που γελούν και με εκείνα που κλαίνε. Ίσως γιατί αυτή τη φορά ο Γαβρίλος του θερινού σινεμά δεν ήταν εκεί και τον ρόλο παίζεις εσύ. Είναι ένα φεστιβάλ που έγινε πατώντας πάνω σε αναμνήσεις, που αναρριχήθηκε εκεί που δεν υπήρχε ύψος για να πιάσει εκείνα τα αστέρια που άναβαν για εμάς που ήμασταν μικροί σε ένα χωριό που μας έμαθε να αγαπάμε το σινεμά. Κι αν μην είχαμε πραγματικό σινεμά. Είχαμε όμως την μεγαλύτερη οθόνη όταν κοιτάζαμε ψηλά. Αυτή την οθόνη φέραμε πίσω στο χωριό. Και δεν είναι καθόλου μελό. Είναι παραπάνω από κλισέ, αλλά τι δεν είναι όταν θέλεις να πεις λόγια και δεν βρίσκεις λόγια;

Και κάπου εκεί, όταν η δεύτερη χρονιά του φεστιβάλ έριξε αυλαία, σηκώσαμε το πανί και κατεβήκαμε τα σκοτεινά σκαλοπάτια ενός κέντρου διασκέδασης για το Αυτή η Νύχτα Μένει του Νίκου Παναγιωτόπουλου με τη στήριξη του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Και ενώ η Τρίτη διοργάνωση είναι έτοιμη να σηκώσει πανιά, η πεντάδα συζητάει για τα μετá. Εκείνα που «κι αν δεν γίνουν, θα είναι σαν να έχουν γίνει». Γιατί το φεστιβάλ αυτό κατά κάποιον τρόπο σκέφτεται ακόμα σαν ένα ανήλικο παιδί, που έχει την ρομαντζάδα στο τσεπάκι και δεν φοβάται να πει πως είναι ερωτευμένο, ξέροντας πως μπορεί να φάει και τα μούτρα του. Μπορεί όμως και να πάρει εκείνο το πολυπόθητο φιλί.

Κι αν είναι κλισέ και ρομαντικό, μην το φοβάσαι. Είναι που κάθε φορά που ξεκινάει μια ταινία, σε πιάνει ένας αναστεναγμός που δεν μπορεί να φύγει. Είναι αυτό το ύπουλο το σινεμά που δεν μπορείς να του πεις ψέματα. Ε, και για μας τους πέντε, το Parthenón Film Festival είναι αυτός ο αναστεναγμός.

Στην ομορφότερη βεράντα με θέα την ψυχή μας

Τους χειμώνες το να καταφεύγεις σε μια σκοτεινή αίθουσα κινηματογράφου είναι σαν μια φυγή από την καθημερινότητα. Το καλοκαίρι όμως, το να διαλέγεις την ομορφότερη βεράντα της πόλης, την M2 του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης, για να δεις ή να ξαναδείς μια ταινία είναι κάτι περισσότερο από το «πάω σινεμά». Είναι ένα «μένω στη πόλη που αγαπώ και μου αρέσει», ένα μάθημα αγάπης για την πόλη σου, ένα ιδιωτικό σου πείραμα για το τι είναι σήμερα Κοινωνία. Κι όταν η ταινία είναι και καλή, μοιάζει σαν μια άτυπη ψυχοθεραπεία την ώρα που τα θερμόμετρα χτυπάνε κόκκινες θερμοκρασίες. Για τρίτη χρόνια στην βεράντα του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου διάλεξε 14 ταινίες που είναι κάτι περισσότερο από μια απλή πρόταση για σινεμά.

του Τέλλου Φίλη

ΙΟΥΝΙΟΣ

Με αφητηρία τον αναποφάσιστο Ιούνιο και τερματικό σταθμό τα μέσα του Σεπτεμβρίου, έχουμε την ευκαιρία να δούμε ταινίες γι' αυτό το όνειρο που οφείλουμε να είναι η ζωή μας. Ταινίες προτροπικές για μια ουτοπία απολύτως απαραίτητη για να πάμε παραπέρα. Ιστορίες συναρπαστικές, από άλλες χώρες και νοοτροπίες με επικές ατάκες και φόντο τα δειλινά του Θερμαϊκού.

Τρελή χαρά

Δυο γυναίκες το σκάνε από τα όρια τους, αποφασισμένες να γίνουν οι ηρωίδες της δικής τους ζωής. Με λίγα ψέματα και πολύ ανάγκη για αποδοχή καταφέρνουν να ισοροπήσουν αχρηστεύοντας τους επαγγελματίες θεραπευτές.

Όσο είμαστε νέοι

Ένα ζευγάρι πετυχημένων Νεοϋορκέζων 40άρηδων λαχταρούν την ανεμελιά των χίπστερ γειτόνων τους. Αυτή είναι η γενιά των ανικανοποίητων της Νέας Υόρκης που έχουν τον ανομολόγητο παπικό να τα προλάβουν όλα, ξεχνώντας πως νέος είσαι όσο εσύ επιλέγεις να ζεις έτσι.

Η Ολοκαίνουργια... Καινή Διαθήκη

Όταν «θεός» είναι ο άξεστος γείτονας από το διπλανό διαμέρισμα, τότε επειγόντως πρέπει η

«καινή διαθήκη» να γραφτεί από την αρχή. Στην περίπτωση μας ξαναγράφεται μέσα από σπαρταριστά επεισόδια και με απίστευτες εικαστικές ανατροπές. Η ζωή σαν μια ανυψωτική αλληγορία να τρολάρει ασύστολα μη έχοντας τον Θεό της.

Η ελιά

Η μνήμη των παιδικών καλοκαιριών κάτω από την αιωνόβια ελιά με τον παππού, γίνεται η κινητήρια δύναμη της εγγονής, όταν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποφασίζουν τη μετακόμιση της. Στις σκληρές εποχές της Ευρώπης των δανείων, μια ελιά μεταναστεύει από τον ηλιόλουστο Ισπανικό Νότο, στα κλειστά λόμπι των γερμανικών υπερτραπεζών σαν διακοσμητική παρένθεση μιας ηπείρου που αλλάζει. Μια χώρα που δίχως μνήμη εξαφανίζεται, όπως οι σβησμένες ημερομηνίες στο ημερολόγιο του Ιουνίου.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Πλέκουμε θημωνιές με αναψυκτικά και μπύρες παγωμένες. Ανεβαίνουμε σε βράχια του μυαλού τα ηλιοβασιλέματα του Ιουλίου και βουτάμε σε κόσμους μαγικούς.

Οδύσσεια

Με φόντο το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου και τις τρικυμιώδεις σχέσεις του Κουστό με τον γιο

του, γραμμένες απ' την πλευρά του γιου, μια ταινία για την ακατανίκητη ανθρώπινη ανάγκη για εξερεύνηση κόσμων γοητευτικά σιωπηλών, και η επίμονη αναζήτηση απαντήσεων για το μυστήριο των βυθών - ντυμένων στην περίπτωση μας με θεία μουσική από τον Αλεξάντερ Ντεσπλά.

Η Χορεύτρια

Βασισμένο στην βιογραφία της αμερικανίδας χορεύτριας Λόι Φούλερ που έκανε καριέρα στην Ευρώπη, θεσπίζοντας ένα νέο είδος χορού, η ταινία μας βάζει μέσα από τα παρασκήνια της προσπάθειας για δημιουργία, στις επίπονες ζωές ανθρώπων, που με το κορμί τους μπορούν να χτίζουν μυθολογίες. Μια πρωτοπόρος για την εποχή και την αισθητική του καιρού της, χορεύτρια, η πνευματική μητέρα της Ισιδώρας Ντάνκαν, ασυμβίβαστη μα εξίσου ποτισμένη με την μαγία της εξερεύνησης του κορμιού της, του μυαλού της και της επιθυμίας της, μας δείχνει πως όλα έχουν κάποιο όριο.

Μοδίστρα

Στην μικρή επαρχιακή πόλη της Αυστραλίας η επιστροφή της παράξενης κυρίας κρύβει ένα μυστικό εκδίκησης. Η ηρωίδα, μοδίστρα υψηλής ραπτικής πλέον, επιστρέφει να πάρει το αίμα της πίσω από τους συγχωριανούς της, που ήταν η αιτία να φύγει. Κι ενώ με την επιστροφή της στην αρχή εντυπωσιάζονται, στη συνέχεια όπως όλες οι μικρές κοινωνίες αντιδρούν απρόβλεπτα.

Πάση Θυσία

Ο σιωπηλός κόσμος των αντρών όταν αποφασίζουν ότι πάση θυσία οφείλουν να αποδώσουν τη δική τους δικαιοσύνη με τον μόνο τρόπο που ξέρουν οι αληθινοί άντρες. Στην ιστορία εκδίκησης συμβάλει η μουσική του Νικ Κεϊβ, ο άγριος αμερικάνικος νότος, οι συνθήκες μεταγουέστερν και τέσσερις καλοσχεδιασμένοι αρσενικοί χαρακτήρες που είχαμε χρόνια να συναντήσουμε συγκινησιακά σε μια μόνο ταινία.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Η αγάπη είναι ένα θαύμα

Στην καταπράσινη γαλλική ύπαιθρο της Προβηγκίας η χαρά της ανακάλυψης των ταλέντων που κρύβει ένας άνθρωπος με σύνδρομο Asperger και η ευεργετική του επίδραση σε μια μάνα που αντιμετωπίζει την δική της οικονομική κρίση - ώστε να το πιστέψει ακόμη κι αυτή ότι μπορεί να συμβεί το θαύμα - αρκεί να αφιερώσεις στην αγάπη.

Ο κύριος Όβε

Στην ψυχρή Σουηδία συμβαίνει η ιστορία που μας δείχνει ότι οι άνθρωποι δεν είναι αυτό που δείχνουν, αλλά αυτό που τους λείπει, απλά με τον καιρό μαθαίνουν να το κρύβουν με κρούστες κυνισμού και θανατηφόρες εξοργιστικές ατάκες.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Το Κοινόβιο

Την τρυφερότητα της συνύπαρξης των διαφορετικών, προσπάθησαν στα μακρινά 70'ς να διατηρήσουν οι Σκανδιναβοί, στήνοντας τις πρώτες υβριδικές μικροκοινωνίες, αυτές που ονομάστηκαν Κοινόβια. Όμως με τα χρόνια, τις ιστορίες και τα κρυφά απωθημένα, δεν κατάφερε να ευοδωθεί το πείραμα. Υπέροχες στιγμές αυτογνωσίας και λεπτά μαθήματα ανοχής στο διαφορετικό από μια ολόκληρη μεταπολεμική γενιά.

Τόνι Ερντμαν

Μέχρι που μπορεί να φτάσει ένας πατέρας για να κερδίσει την εμπιστοσύνη και την αποδοχή της κόρης του; Ένας αντισυστημικός ήρωας, με τα παιδιά του ως την πιο αυστηρή κριτική επιτροπή, αποφασίζει να σπάσει κάθε στερεότυπο

και να ξανακτίσει τη σχέση με την κόρη του με νέα αδόκιμα υλικά ώστε να πάψει να τον θεωρεί ... αφόρητο. Μια ταινία που είναι κάτι παραπάνω από μια ενδοοικογενειακή σύγκρουση. Η σύγκρουση δυο κόσμων στο κέντρο της Ευρώπης.

Η πιο ευτυχισμένη μέρα

στη ζωή του Όλλι Μάκι

Μια ασπρόμαυρη ζωή ενός έγχρωμου ανθρώπου που για μια στιγμή το γκρι της επιτυχίας στο αγώνισμα της πάλης τον παρασύρει, αλλά στο τέλος, μια ανθισμένη πολύχρωμη αγάπη τον κατακτά, δείχνοντας και σε αυτόν αλλά και σε μας, πως η ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης έχει νόημα όταν την μοιράζεσαι με αυτόν που αγαπάς. Πετώντας πετραδάκια παραδείγματος χάριν στο ποτάμι κι ακούγοντας τα πιο αγαπημένα ροκ τραγούδια αγάπης.

Florence: η Φάλτσα σοπράνο

Είναι επιβεβαιωμένο ότι τα πρωτοβρόχια του Σεπτεμβρίου δεν θ' αρχίσουν αν δεν προβληθεί πρώτα η «Florence: η Φάλτσα σοπράνο» η ταινία που ολοκληρώνει το φετινό αφιέρωμα συνοψίζοντας όλα όσα χρειαζόμαστε για να αντέξουμε το κρύο που έρχεται. Πίστη στον εαυτό μας. Θέληση. Χιούμορ κι αντοχή.

Αντοχή στον φθόνο, την κριτική, την πρόσκαιρη αποτυχία. Άλλωστε ο αληθινά κερδισμένος δεν είναι πάντα ο νικητής ενός αγώνα, αλλά αυτός που πιστεύοντας στον εαυτό του, αντέχει σε πολλαπλές δοκιμασίες, να, σαν την Φλόρενς της ταινίας.

Όταν ζούμε σε έναν κατασκευασμένο σύστημα ειδήσεων και γεγονότων η επινόηση του κινηματογράφου έχει έναν μυστικό κώδικα να σου λέει την αλήθεια, είτε με έναν ψιθυρο, είτε με ένα βλέμμα, είτε με μια μελωδία, ανάμεσα σε δυο σκηνές, είτε με ένα αστειό είτε ασπρόμαυρα, είτε έγχρωμα, μια αλήθεια με θέα την ψυχή του κάθε θεατή.

Γιατί η αληθινή θέα του ΣΙΝΕΜΑ ΜΕ ΘΕΑ είναι αυτό το άνοιγμα που μόνο ο κινηματογράφος μπορεί να κάνει.

Να σου δείξει τη θέα της Ψυχής σου.

Αν αυτό συμβαίνει στην πιο όμορφη βεράντα της πόλης ακόμη καλύτερα. Αυτό το καλοκαίρι να είστε εκεί ανοικτοί σε όλα τα ενδεχόμενα λοιπόν.

Πρόγραμμα Προβολών

Δευτέρα 19/6 & Τρίτη 20/6

Η τρελή χαρά / La razza gioia του Πάολο Βιρτζί, 118'

Τετάρτη 21/6 & Πέμπτη 22/6

Όσο είμαστε νέοι / While We Are Young του Νόα Μπόμπακ, 97'

Δευτέρα 26/6 & Τρίτη 27/6

Η ολοκαίνουργια... Καινή Διαθήκη! / Le tout nouveau testament, του Ζακό Βαν Ντορμέλ, 114'

Τετάρτη 28/6

Η ελιά / El Olivo του Ισάιρ Μπολαίν, 100'

Δευτέρα 3/7 & Τρίτη 4/7

Οδύσσεια / L'odyssée του Ζερόμ Σαλ, 122'

Τετάρτη 5/7 & Πέμπτη 6/7

Η χορεύτρια / La danseuse της Στεφανί Ντι Τζούστο, 108'

Δευτέρα 10/7 & Τρίτη 11/7

Η μοδίστρα / The Dressmaker της Τζόσλιν Μούρκαουζ, 119'

Τετάρτη 12/7 & Πέμπτη 13/7

Πάση θυσία / Hell or High Water του Ντέιβιντ Μακένζι, 102'

Δευτέρα 28/8 & Τρίτη 29/8

Η αγάπη είναι ένα θαύμα / Le gout des merveilles του Ερίκ Μπενάρντ, 100'

Τετάρτη 30/8 & Πέμπτη 31/8

Ο κύριος Όβε / En man som heter Ove του Χάνες Χολμ, 105'

Δευτέρα 4/9 & Τρίτη 5/9

Το κοινόβιο / The Commune του Τόμας Βίντερμπεργκ, 111'

Τετάρτη 6/9 & Πέμπτη 7/9

Τόνι Έρντμαν / Toni Erdmann της Μάρεν Άντε, 162'

Δευτέρα 11/9 & Τρίτη 12/9

Η πιο ευτυχισμένη μέρα στη ζωή του Όλλι Μάκι / Hygylivnäs mies του Γιούχο Κουοσμάεν, 92'

Τετάρτη 13/9 & Πέμπτη 14/9

Florence: Φάλτσα σοπράνο / Florence Foster Jenkins του Στίβεν Φρίαρς, 110'

ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ

Το περιοδικό του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Διευθυντής Έκδοσης: Ορέστης Ανδρεαδάκης

Αρχισυντάκτρια: Δήμητρα Νικολοπούλου

Σύνταξη: Αλεξάνδρα Κόλια, Γκέλυ Μαδεμλή, Γιάννης Σμοΐλης, Τέλλος Φίλης

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν: Χρήστος Μήτσος, Χρήστος Πολίτης, Κώστας Σαμαράς

Σχεδιασμός εντύπου - illustration:

meandyou communication design

Εκτύπωση: GRAFIMA

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο: Ελιζ Ζαλαντό

30.06.2017 - Νο 295 - ISSN:2529-1823

μαζί...
και στον
πολιτισμό

ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

www.filmfestival.gr

Η έμπνευση
είναι παντού.

cosmotv.gr

ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΤΕ

ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ